វិធីប្រើ
វណ្ណយុត្តិ នឹងខណ្ឌសញ្ញា

ACCENTS ET SIGNES DE PONCTUATION

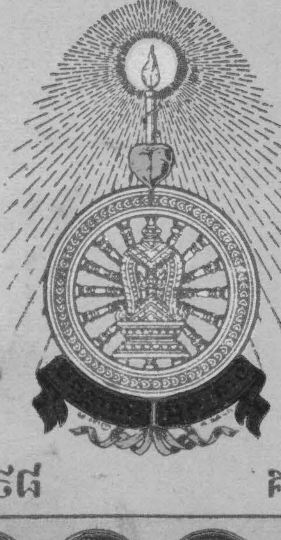

ព.ស. ២៤៩៨ គ.ស. ១៩៥៥

បណ្ណាគារ ប៊ុក-គាង ភ្នំពេញ

CA 15

le 21 Sept. 1956
Watanabé
Ambassade du Japon
à
Phnom-Penh

វិធីប្រើ

វណ្ណយុត្តិ និង ខណ្ឌសញ្ញា

វិធីប្រើ

វណ្ណយុត្តិ និង ខណ្ឌសញ្ញា

រៀបរៀងដោយ

ឆួន - ប៊ុត

ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ប៊ុណ្យ-សុម្ភាជ (ជម្ពាភមោ)

សាស្ត្រាចារ្យសំស្ក្រឹត នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រឹត

និងជា

គណៈកម្មការវប្បធម៌

ព្រះមហា ញ៉ុក-ថែម

សាស្ត្រាចារ្យភាសាខ្មែរ នៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិ

ពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់

បោះពុម្ពលើកទី ១

បំនួន ២.០០០ ច្បាប់

ព. ស. ២៤៩៨, គ. ស. ១៩៥៥

ទុកសិទ្ធិ

កថាមុខ

ដើម្បីសរសេរនឹងតែងសេចក្ដីជាភាសាខ្មែរឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៀងទាត់ អ្នកសិក្សាភាសាជាតិត្រូវតែចេះរបៀបវេយ្យាករណ៍ខ្មែរ, ដូចជា: អក្ខរាវិរុទ្ធ, វណ្ណយុត្តិនឹង ខណ្ឌសញ្ញា នេះជាដើម ឲ្យបានម៉ត់ចត់ពិតប្រាកដ ទើបគេអាចនិយាយ, សរសេរ ឬ បោះពុម្ពភាសាជាតិបានត្រឹមត្រូវមានរបៀបរៀបរយតាមបែបបទដែលលោកបានបញ្ញត្តិទុកមក ។

វណ្ណយុត្តិ នឹង ខណ្ឌសញ្ញា ជាផ្នែកមួយនៃវេយ្យាករណ៍ខ្មែរ ដែលខ្ញុំបានផ្ដើមរៀបរៀងឡើងនេះ ដោយមានសង្ឃឹមថានឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកសិក្សាភាសាជាតិ នៅឱកាសដែលប្រទេសជាតិកំពុងបង្ខំពង្រីកភាសាជាតិ ឲ្យបានរីកធំទូលំទូលាយឡើងក្នុងសម័យប្រទេសជាតិបានទទួលឋានៈជារដ្ឋឯករាជ្យបរិបូណ៌មួយក្នុងពិភពលោក ។

វណ្ណសញ្ញា នឹង វណ្ណយុត្តិ ដែលខ្ញុំបាន រៀបរៀងឡើងនេះ មានសេចក្ដីពន្យល់អំពីវិធីប្រើ ព្រមទាំង ឧទាហរណ៍សព្វគ្រប់ ល្មមសម្រេចប្រយោជន៍ដល់អ្នក សិក្សាភាសាជាតិគ្រប់ជាន់គ្រប់ថ្នាក់បាន ។

មួយវិញទៀត វណ្ណសញ្ញា នឹង វណ្ណយុត្តិ នេះ ខ្ញុំបានដកស្រង់អំពីច្បាប់ទាំងឡាយមាន វចនានុក្រមខ្មែរ ជាដើម ដែលលោកអ្នកប្រាជ្ញបានរៀបរៀង ទុកមកហើយ ព្រមទាំងបានរៀបរៀងបន្ថែមខ្លះទៀត ដើម្បី បង្រួបបង្រួមក្នុងការប្រើប្រាស់ភាសាជាតិ តាមសម័យនិយម ។

នៅទីបំផុត, ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសសៀវភៅនេះ ដល់យុវជន ខ្មែរក្នុងកម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល ឲ្យបានចំរើនល្អគលាស់ដុះដាល ដោយវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រជាតិគ្រប់ៗ គ្នាកុំបីអាក់ខានឡើយ!

ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃអាទិត្យ ១៥ កើត ខែជេស្ឋ ឆ្នាំមមែសប្ដស័ក

២៤៩៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៥ ខែមិថុនា ———

១៩៥៥

ជួន-ប៊ុត

បញ្ជីមាតិកា

មាតិកានុក្រម ទំព័រ

វណ្ណយុត្តិ

ពាក្យថាវណ្ណយុត្តិ ១
វណ្ណយុត្តិចែកចេញជាពីរពួក ១
វណ្ណយុត្តិ ១១ យ៉ាង ២
ខណ្ឌសញ្ញា ២០ យ៉ាង ៤

វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

រស្សសញ្ញា ឬ បន្តក់ ៦
មូសិកទន្ត ឬ ធ្មេញកណ្ដុរ ៩
ត្រីស័ព្ទ ១៣
សំយោគសញ្ញា ២០
របាទ ឬ រេផៈ ២៤
ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ ២៧
លេខអស្ដា ៣២
វិសជ្ជនីយ ឬ វិសគ៌ៈ ឬ រះមុខ ៣៤
យុគលពិន្ទុ ៤០
កាកបាទ ឬ ជើងក្អែក ៤៧
លេខទោ ឬ អាមេណ្ឌិតសញ្ញា ៥០

កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់ ៥៣
ខណ្ឌ ឬ ល្បះ ៥៥
ល្បះចប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន ៥៨
គោមូត្រ ៦០
វ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប ៦២
រជ្ជុសញ្ញា (យតិភង្គ, នយសញ្ញា) ៦៤
មជ្ឈណ្ឌសញ្ញា ឬ ពងត្រី ៧៤
បេយ្យាល ៧៨
អាទិសង្កេត ៧៩
ក្បៀស ៨១
បំណុចក្បៀស ៨៣
បំណុចពីរគូស ឬ ទ្វិពិន្ទុលេខ ៨៥
បុច្ឆនសញ្ញា ៨៧
ឧទានសញ្ញា (អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយ–, សំវេគ–) ៨៩
វិឡារសញ្ញា ឬ អញ្ញប្រកាស ៩២
អន្តរសញ្ញា ៩៤
វង់ក្រចក ឬ នខសញ្ញា ៩៧
វង់ជង្កៀប ៩៩
វង់ក្រចកចំហៀង ឬ អឌ្ឍនខសញ្ញា ១០២
អវគ្រហសញ្ញា ១០៥
បកិណ្ណកសញ្ញា ១០៨

វណ្ណយុត្តិ

ក្នុងភាសាខ្មែរ មានសញ្ញាទាំងឡាយសម្រាប់ប្រើបន្ថែម ឬប្រើផ្សំជាមួយនឹងអក្សរ ដើម្បីលំអៀងស័ព្ទដើមឲ្យប្លែកពីលំនាំដើមក៏មាន សម្រាប់ប្រើខណ្ឌសេចក្ដីឲ្យដាច់ជាសង្កាត់ៗ ឲ្យមានរបៀបជាឃ្លា ល្បះ ឬជាប្រយោគនីមួយៗ ដើម្បីឲ្យងាយស្ដាប់កុំឲ្យច្រឡំសេចក្ដីក៏មាន សញ្ញាទាំងអម្បាលណោះមាន ២ ពួកគឺ ៖

១) ពួកសញ្ញាដែលប្រើលើតួអក្សរ ឬប្រើផ្សំជាមួយនឹងអក្សរ ដើម្បីបំផ្លែងតួអក្ខរៈ ឬស័ព្ទដើម ឲ្យមានសំឡេងប្លែកពីលំនាំដើម លោកហៅថា វណ្ណយុត្តិ (សញ្ញាសម្រាប់ប្រើប្រកបនឹងអក្សរ) ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Accents) ។

២) ពួកសញ្ញាដែលប្រើខណ្ឌសេចក្ដីឲ្យមានរបៀបជាឃ្លាជាសង្កាត់ ដើម្បីធ្វើសេចក្ដីឲ្យមានន័យកាន់តែជាក់ច្បាស់ឡើង លោកហៅថា ខណ្ឌសញ្ញា (សញ្ញាសម្រាប់ប្រើខណ្ឌសេចក្ដី) ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Signes de ponctuation) ។

វណ្ណយុត្តិមាន ១១ គឺ:

១.— រស្សសញ្ញា ឬ បន្តក់ (់)

២.— មូសិកទន្ត ឬ ធ្មេញកណ្ដុរ (៉)

៣.— ត្រីស័ព្ទ (៊)

៤.— សំយោគសញ្ញា (័)

៥.— របាទ ឬ រេផះ (៌)

៦ — ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ (៍)

៧.— លេខអស្ដា (៏)

៨.— វិសជ្ជនីយ ឬ វិសគ៌ះ ឬ រះមុខ (ះ)

៩.— យុគលពិន្ទុ (ៈ)

១០.— កាកបាទ ឬ ជើងក្អែក (+)

១១.— លេខទោ ឬ អាមេណ្ឌិតសញ្ញា (ៗ)

ក) សំនួរ

ដូចម្ដេចដែលហៅថា វិណ្ណយុត្តិ? វិណ្ណយុត្តិ មានប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូរកប់ឈ្មោះមកមើល? លេខអស្ដា នឹង ទណ្ឌឃាត មានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ឬ ប្លែកគ្នា? វិសជ្ជនីយ នឹង យុគលពិន្ទុ មានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ឬ

ប្លែកគ្នា? ចូរនាំយករូបគំនូសសញ្ញាដែលសួរខាងលើនេះ

មកសរសេរពន្យល់ហើយប្រាប់ឈ្មោះមកផង?

ការហាត់:

១.– ចូរស្រង់យកពីបទខាងដើមនេះ ចំពោះវណ្ណយុត្តិទាំងឡាយដែលអ្នកបានឃើញ,

(១)

១) ចម្លើយ

*

* *

---

(១) ពាក្យ " ចម្លើយ " យើងមិនបាននាំយកមកឆ្លើយក្នុងទីនេះទេ ដោយទុកឲ្យអ្នកសិក្សារិះរកយោបល់ឆ្លើយដោយខ្លួនឯង ។

១ ណ្ណាសញ្ញាមាន ២០ គឺ:

១.—	កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់	(៙)
២.—	ខណ្ឌ ឬ ល្បះ	(។)
៣.—	ល្បះចប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន	(៕)
៤.—	គោមូត្រ	(៚)
៥.—	វ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប	(⌇)
៦.—	រជ្ជុសញ្ញា (យតិភង្គ, នយសញ្ញា)	(–)
៧.—	មច្ឆណ្ឌសញ្ញា ឬ ពងត្រី	(...)
៨.—	បេយ្យាល	(។បេ។ ឬ ។ល។)
៩.—	អាទិសង្កេត	(.)
១០.—	ក្បៀស	(,)
១១.—	ចំណុចក្បៀស	(;)
១២.—	ចំណុចពីរគូស ឬ ទ្វិពិន្ទុលេខ	(៖)
១៣.—	បុច្ឆនសញ្ញា	(?)
១៤.—	ឧទានសញ្ញា (អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយ—, សំវេគ—)	(!)
១៥.—	វិឡារសញ្ញា ឬ អញ្ញប្រកាស	(“ ” ឬ « »)
១៦.—	អន្តរសញ្ញា	(‘ ’)
១៧.—	វង់ក្រចក ឬ នខសញ្ញា	(( ))
១៨.—	វង់ដង្កៀប	([ ])
១៩.—	វង់ក្រចកចំហៀង ឬ អឌ្ឍនខសញ្ញា	( ))
២០.—	អវគ្រហសញ្ញា	(ᔑ)

ក) សំនួរ

ដូចម្ដេចដែលហៅថា ខណ្ឌសញ្ញា? ខណ្ឌសញ្ញាមានប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូររាប់ឈ្មោះឲ្យសព្វគ្រប់មកមើល?

ការហាត់:

១.– ចូរស្រង់យកពីបទខាងដើមនេះ ចំពោះខណ្ឌសញ្ញាទាំងឡាយដែលអ្នកបានឃើញ,

២.– ចូរស្រង់យកចំពោះខណ្ឌសញ្ញាខែរសុទ្ធដែលអ្នកបានឃើញ,

៣.– ចូរស្រង់យកសញ្ញាសាកលដែលអ្នកបានឃើញ,

១) ចម្លើយ

*

* *

វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

(១) ,

(១) បន្តក់ (១)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានកំបុតខ្លីយ៉ាងនេះ (់) សម្រាប់ប្រើបំបែកសំឡេងវែង ឲ្យខ្លីកំបុតធួន់, ប្រើដាក់បានចំពោះតែពីលើតួអក្សរប្រកបរបស់ពាក្យខ្មែរដែលជាស្រៈ អ, អា ពីរនេះ ហើយតួដែលប្រកបនោះជាអក្សរ ក, ង, ប, ញ, ត, ន, ប, ល, ស;

បន្តក់ធ្វើសំឡេងវែងឲ្យកំបុតខ្លី,

ឧទាហរណ៍:

កក > កក់, កង > កង់, ដាប > ដាប់, បាញ >

---

(១) ហៅថា "រស្សសញ្ញា" ក៏បាន ។

ចាញ់, កត > កត់, គាន > គាន់, បប > បប់, ដល

ដល់, ទាស > ទាស់, បង្កាក > បង្កាក់, ផ្កាល > ផ្កាល់,

ស្គាល > ស្គាល់;...

ពាក្យដែលជាប់មកពីបាលី ឬ សំស្រ្កឹត នោះបើពាក្យនោះកើតមកអំពីស្រៈ អ ឬ អា ហើយប្រកបនឹងអក្សរទាំង ៩ តួខាងលើនេះក្តី ក៏មិនត្រូវប្រើ បន្តក់ (់) នេះ ពីលើឡើយ,

ឧទាហរណ៍ :

កុសល, កុហក, ជន, ជាតក, តាបស, ទារក, ទិវង្គត, ធនធាន, បុរស, ផលានុផល, ពល, ភព, មគ្គផល, លាមក, សាកល, សុគត, អស្តង្គត ឧបាយកល, ឱជារស ... ជាដើម.

កុំសរសេរ បន្តក់ ពីលើជា: កុសល់, កុហក់, ជន់, ជាតក់ ... ... ដូច្នេះឡើយ ។

មួយវិញទៀត, ស្រៈ អា ប្រកបនឹងខ្យល់ ង ក៏មិនត្រូវប្រើ បន្តក់ (់) នេះ ពីលើឡើយ ត្រូវប្រើ និគ្គហិត (ំ)នេះ ជំនួសវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ក្ដាំង, ខ្លាំង, ឃ្លាំង, ប្យាំង, ឆ្នាំង,...:

កុំប្រើជា: ក្ដាង់, ខ្លាង់, ឃ្លាង់, ប្យាង់, ឆ្នាង់... ដូច្នេះឡើយ;

៣) សំនួរ

បន្តក់មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? ប្រើបានចំពោះតែពីលើស្រៈអ្វី? ប្រកបនឹងអក្សរប៉ុន្មានតួ? អក្សរអ្វីខ្លះ? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច? — ពាក្យដែលជាប់មកពីបាលីប្រើបន្តក់បានឬទេ? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច? ស្រៈ អា ប្រកបនឹងខ្យល់ ង ប្រើបន្តក់ពីលើបានឬទេ?

ការហាត់ៈ

ចូរស្រង់យកបទខាងលើ ចំពោះពាក្យណាដែលមាន

ប្រើបន្តក់ (់) នេះ ពីលើ;

១) ចម្លើយ

*

* *

(១)
(២) ត្រីសព្ទ (៉)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានរូបជាគំនូសក្បៀសពីរ មាន

សណ្ឋានដូចធ្មេញកណ្ដុរយ៉ាងនេះ (៉) សម្រាប់ប្រើដាក់

ពីខាងលើ បំបែរសំឡេងស័ព្ទអក្សរ ឃោសៈ ឲ្យទៅជា

ស័ព្ទអក្សរ អឃោសៈ វិញ;

(១) ហៅថា "មូសិកទន្ត" ឬហៅតាម ព.សា.ថា "សម្ងាប់" ក៏បាន។

អក្សរដែលត្រូវបំបែរនោះមាន ៩ តួគឺៈ ង, ញ, ន, ប, ម, យ, រ, ល, វ ឲ្យមានសំឡេងទៅជាៈ ង៉, ញ៉, ន៉, ប៉, ម៉, យ៉, រ៉, ល៉, វ៉ ។

សម្រាប់ប្រើដាក់លើស្រៈ (ិ) ឲ្យទៅជាស្រៈ (ឹ),

ឧទាហរណ៍ៈ

កិ > កឹ, ទិ > ទឹ, ជិ > ជឹ, បិ > បឹ, ងិ > ងឹ, ... ។

បើមាន ស្រៈ ម្ហ និគ្គហិត (ំ) នេះ នៅពីលើ, បណ្ឌិតវេយ្យាករណ៍លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ ធ្មេញកណ្ដុរ (៉) នេះ ទៅជា ក្បៀស ក្រោម (ុ) វិញ,

ឧទាហរណ៍ៈ

ញុឹង, មុឹង, រុឹង, បុិន, បុឹ, បុឹង, បុឹម, ស្រុឹង, ញុាំង, យុាំង, រុាំង, ...;

កុំសរសេរជា: ញ៉ឺង, ម៉ឺង, រ៉ឺង, ប៉ឹន, ប៉ឺ, ប៉ឺង, ប៉ឹម, ប៉ើង, ញ៉ាំង, យ៉ាំង, រ៉ាំង ... ដូច្នេះឡើយ ។

បំណាំ:

១.– ចំពោះតួ "ប" ដែលជា អឃោសៈ ស្រាប់, កាលបើដាក់ មូសិកទន្ត (៉) នេះ នៅពីលើ ក៏គង់តែនៅជា អឃោសៈ ដដែល តែស័ព្ទប្ដូរពី "ប" គឺទៅជា ស័ព្ទ "ប៉" វិញ ។

២.– កាលបើមានពាក្យពីរព្យាង្គ ព្យាង្គខាងដើម ជាអក្សរ អឃោសៈ ព្យាង្គខាងចុងមិនត្រូវប្រើ មូសិកទន្ត (៉) នេះ ពីលើឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

កញ្ញា, កន្ទាត, ក្រមា, ក្រេវមក្រវាម, ក្រវល់-ក្រវាយ, ក្រវែល, ខមាទោស, ប្រងេងប្រងាង,

ធាយា, ជរាប, ឋានា, តារា, តុលា, ថនា បរាជ័យ, បញ្ញា, ប្រមាត់, ប្រយោជន៍, ផលានុផល, សលាក, សាលា, ស្រងេះស្រងោប, ស្រវា ...

កុំសរសេរសម្លាប់ពីលើជា: កញ្ញ៉ា, កន្ល៉ាត, ក្រម៉ា, ក្រ៉ើមក្រ៉ឹម,.... ... *ដូច្នេះឡើយ ។*

ក) សំនួរ

ធ្មេញកណ្ដុរ *ឬ* មូសិកទន្ត *មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? អក្សរ* ឃោសៈ *ដែលត្រូវបំបែរឲ្យទៅជា* អឃោសៈ *មានប៉ុន្មានតួ? ឈ្មោះអ្វីខ្លះ? បើមាន* ស្រៈ *ឬ* និគ្គហិត *នៅពីលើ លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់* ធ្មេញកណ្ដុរ *ទៅជាអ្វី? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច ។ កាលបើមានពាក្យពីរព្យាង្គ ព្យាង្គខាងដើមជា* អឃោសៈ *ព្យាង្គខាងចុងត្រូវ* សម្លាប់ *ឬទេ?*

ការហាត់:

១. - ចូររកពាក្យដែលមានប្រើមូសិកទន្ត;

១) ចម្លើយ

* * *

(៣) ត្រីស័ព្ទ (៊)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានសណ្ឋានដូចសក់កយ៉ាងនេះ (៊) សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរ ៤ តួ គឺ: ប, ស, ហ, អ ឲ្យមានសំឡេងធំជា: ប៊, ស៊, ហ៊, អ៊ (គឺធ្វើសំឡេង អឃោសៈ ឲ្យទៅជាសំឡេង ឃោសៈ),

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះប៊ិន, ឈ្មោះប៊ីន, ត្បូងប៊ុត, ឈ្មោះប៊ុន,

ស៊ិងស្វា, ឮស៊ាន, ស៊ុនដំណើរ, កៅស៊ូ, មិនហ៊ាន, ក្រុមហ៊ុន, ស្រែកហ៊ោ, មាត់អ៊ូអា, ក្របអ៊ីត ជាដើម ។

បំណាំ:

១.– ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ កាលបើមានស្រៈនិស្ស័យគឺ: (ិ), (ី), (ឹ), (ឺ), (ើ), (ុំ), (ាំ) នេះ នៅពីលើ, បណ្ឌិតវេយ្យាករណ៍លោកបង្គាប់ឲ្យប្រើដូចពោលតទៅនេះ ៖

ក) តួ ប៊ិ កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើ លោកហាមមិនឲ្យផ្លាស់ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស (ុ) ក្រោមទេ ត្រូវទុក ត្រីស័ព្ទ ឲ្យគង់នៅពីខាងលើដដែល ដើម្បីកុំឲ្យស័ព្ទនោះក្លាយទៅជាអក្សរសម្លាប់,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះប៊ិន កាលបើផ្លាស់ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា

ក្បៀស (ុ) ក្រោម នឹងក្លាយពាក្យ ប៊ិង នេះ ទៅជា ប៊ុំង វិញ (គឺប៊ុនប្រសប់) ឬ ដូចជា ឈ្មោះប៉ី កាលបើផ្លាស់ត្រីស័ព្ទខាងលើទៅជាក្បៀសក្រោមវិញ នឹងក្លាយពាក្យ ប៉ី នេះ ទៅជា ប៊ី វិញ (គឺប៊ីដែលគេផ្ទុះ ប៊ុអ, ប៊ុពក) ។

១) តួ សិ កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើ លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស (ុ) ក្រោមវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះស៊ិន, ស៊ុបាយ, ម៉ាស៊ីន, ដែនកូស៊ាំង-ស៊ីន, ដើរស៊ើកៗ, សក់ស៊ើងព្រឹង, ស៊ើបការណ៍, ស៊ើសគ្រមើស, ស៊ាំបិទ, ស៊ាំគំនិត ជាដើម ។

ក) តួ ប៉ា កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើ

លោកបង្គាប់ឲ្យប្រើបានទាំងពីរយ៉ាង គឺប្រើដាក់ ត្រីស័ព្ទ ពីលើក៏បាន ប្រើ ក្បៀស ពីក្រោមក៏បាន,

ឧទាហរណ៍:

ឈាន់មាត់ហ៊ឺះ ឬ-ហ៊ុះ, យំហ៊ឺៗ! ឬ-ហ៊ុៗ!, សត្វហ៊ីង ឬ- ហ៊ុង, ហ៊ឹកហ៊ាក់ ឬ ហ៊ុក-, ហ៊ឹងត្រចៀក ឬ ហ៊ុង-, ឈាន់មាត់ហ៊ឺះ ឬ-ហ៊ុះ, ប៉ឺរហ៊ឺៗ! ឬ-ហ៊ុៗ!

ជាដើម ។

តួ ស៊ី និង ហ៊ី កាលបើមានស្រៈ (ុំ) នេះប្រកប ផ្សំផង លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ និគ្គហិត (ំ) នេះ ទៅជា "ម" វិញ (ផ្លាស់ ស៊ុំ ទៅជា ស៊ុម; ហ៊ុំ ទៅជា ហ៊ុម),

ឧទាហរណ៍:

ផ្លាស់ ស៊ុំ > ស៊ុម ដូចជា: ស៊ុមទ្វារ, ស៊ុមបង្អួច, ស៊ុមមាន់, ស៊ុមទា, ស៊ុមគ្រលុំ, ព្រៃស៊ុមទ្រុម;

ផ្លាស់ ហ៊ុំ > ហុម ដូចជាៈ ឈរហុមជិត, សំពត់ ផាហុម, ស្មោនហុមពាង, ទឹមានហុមហ, ស្អុយ ឈ្មោះហុម;

បើជាស្រៈ (ុំ) វិញ ចំពោះតួ “សំ” ត្រូវផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស (ុ) ក្រោមវិញ,

ឧទាហរណ៍:

សុំបិត្ត, សុំគំនិត, សុំកម្លាំង, និយាយសុំ-ដែល ដូច្នេះជាដើម ។

ឃ) ចំពោះតួ អ៊ិ ទុកណាជាមាន ស្រៈ ឬ និគ្គហិត នៅពីលើក៏ដោយ ក៏មិនត្រូវប្រើ ក្បៀស ពីក្រោមឡើយ ត្រូវទុក ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ឲ្យគង់នៅខាងលើដដែល,

ឧទាហរណ៍:

អ៊ី, អ៊ីកអ៊ាក, អ៊ីបិង, អ៊ីបុង, អ៊ីបុះ, អ៊ីបេះ, អ៊ីតើ, អ៊ិះអ៊ុះ, ក្របអ៊ីត ជាដើម ។

២.- ក្នុងពាក្យពីព្យាង្គ បើព្យាង្គខាងដើមជាហៃសៈ បង្អោនស័ព្ទទៅលើតួសំឡេងព្យាង្គខាងចុង ព្យាង្គខាងចុង មិនត្រូវប្រើ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ពីលើឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

គុហា, ជំហរ, ជំហាន, ជំហាម, ជ្រហាម, ទាហាន, ទំហឹង, ទំហូ, ទំហំ, ទំហឹង, ទ្រហឹង, ត្រឹក-ត្រហាម, ព្រហូត, ព្រហើន, វិហារ, . . .

កុំសរសេរជា: គុហ៊ា, ជំហ៊រ, ជំហ៊ាន, ជំហ៊ាម ជ្រហ៊ាម, ទាហ៊ាន, ទំហ៊ឹង, ទំហ៊ូ, ទំហ៊ំ, ទំហ៊ឹង, ទ្រហ៊ឹង, ត្រឹកត្រហ៊ាម, ព្រហ៊ូត, ព្រហ៊ើន, វិហ៊ារ ដូច្នេះឡើយ;

៣) សំនួរ

ត្រីស័ព្ទ មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើដាក់លើតួអក្សរណាខ្លះ? សម្រាប់ធ្វើសំឡេងអ្វីឲ្យទៅជាសំឡេងអ្វី?

ដូចឧទាហរណ៍ថា ម៉េចខ្លះ? កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើនឹងផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទ ទៅជាអ្វី? ផ្លាស់បានគ្រប់អក្សរទាំង៤តួឬ មានតួខ្លះផ្លាស់មិនបានដែរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? តួ ស៊ី នឹង ហ៊ី កាលបើមានស្រៈ (ាំ) នេះប្រកបផង លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ និគ្គហិត ទៅជាអ្វី? ដូចឧទាហរណ៍ថា ម៉េច? ចំពោះពាក្យពីរព្យាង្គ បើព្យាង្គដើមមានសំឡេងជា ឃោសៈ បង្អោនផលទៅលើព្យាង្គខាងចុងតើព្យាង្គខាងចុងត្រូវដាក់ ត្រីស័ព្ទ (៉) នេះ ពីលើដែរឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការហាត់:

១.– ចូររកពាក្យដែលមានប្រើត្រីស័ព្ទ,

២.– ចូរស្រង់យកក្នុងបទខាងដើម ចំពោះពាក្យដែលមានស័ព្ទក្លាយពីស័ព្ទដើម, ហើយចូរពន្យល់តាមចំណាំវេយ្យាករណ៍;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៤) សំយោគសញ្ញា (័)

វណ្ណយុត្តិនេះ ជាគ្រឿងសំគាល់នៃអក្សរតម្រួត ៗ ខ្មែរយកមកប្រើជាឈ្មោះវណ្ណយុត្តមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (័) ជាជំនួសអក្សរសំយោគ, សម្រាប់ប្រើដាក់លើពាក្យមគធៈ ឬ សំស្ក្រឹតពួកខ្លះ ដែលប្រើមកជាភាសាខ្មែរ ដើម្បីរក្សាលំនាំស្រៈ "អៈ" ឲ្យគង់នៅតាមសំនៀងដើម ផ្សំទៅនឹងតួប្រកប,

ឧទាហរណ៍៖

ក្សិណក្សយ > ក្សិណក្ស័យ, ជយ > ជ័យ, ទល > ទ័ល, ទោសក > ទោស័ក, នង្គល > នង្គ័ល, នយ > ន័យ, និស្សយ > និស្ស័យ, បច្ចយ > បច្ច័យ, ពិនយ > ពិន័យ, ព្រះទយ > ព្រះទ័យ, ភយ > ភ័យ, មធ្យត > មធ្យ័ត, រហស > រហ័ស, វយ > វ័យ, វិនយ > វិន័យ, សមយ > សម័យ, សង្សយ > សង្ស័យ, អធ្យាស្រយ > អធ្យាស្រ័យ, អនាមយ > អនាម័យ, អាលយ > អាល័យ, អាស្រយ > អាស្រ័យ, ឧបនិស្សយ > ឧប-និស្ស័យ ។ល។

នេះបើពាក្យដែលមានសំយោគស្រាប់ហើយ បើមិនដាក់សំយោគសញ្ញា (័) នេះផ្សំផងទេ នឹងនាំឲ្យពិបាកថា ដូច្នេះត្រូវប្រើសំយោគសញ្ញានេះថែមទៀតក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ប័ក្កប័ន, ទសកណ្ឋ, បល្ល័ង្ក, ប្រវ័ញ្ចន៍, ប្រប័ណ្ឌ, ព័ទ្ធព័ន្ធ, ពិទ័គ្ធ, ពិភ័ក្តិ, ព័ស្តុភារ, ព្រ័ត្រ, ភគវ័ន្ត, ភ័ព្វ ឬ ភ័ព្យ, ម្រ័ក្សណ៍, យសស័ក្តិ, យ័ន្ត ឬ យ័ន្ត្រ, ល័ក្ត ឬ ល័ខ, ល័ព្ធ, ពាក្យស័ត្យ, ស្ម័គ្រ, អ័ព្ទ, អនេកអ័គ្ឃ *ដូច្នេះជាដើម ។*

សម្រាប់ប្រើភាសាខ្មែរសុទ្ធក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ខ្វ័រ, ដ័រ, ញ៉័រ, ទទ័រ, ទូទ័រ, ទំព័រ, ភ្ជ័រ, ដើមសង្ឃ័រ, ដើមសំព័រ, ស្តាន់ធ័រ, ធំប៉ុង, ស្បូរប៉ុងៗ *ជាដើម ។*

សម្រាប់ប្រើភាសាដទៃក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

កុងត្រូល័រ, កុងទ័រ, កូរ៉ិកទ័រ, គូល័រ ឌុកទ័រ, ឌីរ៉ិកទ័រ, ស្ញូប្យ័រ, ប្យាក់ទ័រ, អាំងស្ប៉ិកទ័រ *ជាដើម*

ឬ ប្រើស្រៈ (ើ) នឹងតួ រ ប្រកបផងក៏បាន, ដូចជា:

កុងត្រូលើរ, ស៊ុប៉ើរយើរ, គូវ៉ើរណើរ ... ជាដើម ;

៣) សំនួរ

សំយោគសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើជំនួសអក្សរអ្វី? ប្រើបានយ៉ាងណាខ្លះ? ប្រើដាក់បានលើពាក្យអ្វីខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការហាត់ :

១.– ចូរស្រង់យកបទខាងលើនេះ ចំពោះពាក្យដែលមានប្រើសំយោគសញ្ញាតាមបទបញ្ជាខាងលើ,

២.– ចូររកពាក្យដែលមានប្រើសំយោគសញ្ញា គឺ ពាក្យបាលី, ពាក្យខ្មែរ នឹងពាក្យដែលយកពីភាសាដទៃមកប្រើ;

១) ចម្លើយ

*

* *

[៥] រេផ[១] (៌)

រេផ (ជើងអក្សរ រ ហៅដោយសទ្ទុត) គឺជាឈ្មោះវណ្ណយុត្តិមួយយ៉ាង ដែលខ្មែរប្រើតាមបែប បាលី សំស្ក្រឹត, មានរូបសណ្ឋានដូច្នេះ (្) ក្លាយរូបមកទៀតជាយ៉ាងនេះ (៌) គឺជាតួអក្សរ "រ" ពេញទី ប៉ុន្តែសរសេរក្លាយបន្តិចម្តងៗទៅ ក៏ទៅជាមានសណ្ឋានដូចខាងលើនេះឯង ។

(ក្នុងសិលាចារឹកខ្មែរបុរាណច្រើនប្រើ "រ" ពេញតួ សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរតួបុងដូចយ៉ាង: គ៌ភ ... ជាដើម

(១) ហៅថា "រេផៈ" ក៏បាន ។

ឲ្យអក្សរតួដើមបន្ទាប់នោះមានសូរសំឡេងញ៉រ, ប្រើចំពោះតែភាសាសំស្ក្រឹត ឬ សំស្ក្រឹតក្លាយ, ដូចជា: គ័ភ៌, ទក្ខិណាព័ត៌, ទុគ៌ត, ទុគ៌ម, ទុជ៌ន, ទុព៌ល, ទុយ៌ស, ធម៌, បព៌ត, បរិបូណ៌, បូព៌, បូណ៌, ព័ណ៌, ព្រះការណ៌, មគ៌ក, មាគ៌, វិសជ៌នីយ ឬ វិសគ៌ៈ, អយ៌, អជ៌ុន ឬ អជ៌ូន, អាប៌ ជាដើម; តែបើមាន ស្រៈ ដែលទើសនាំឲ្យពិបាកសរសេរនោះ ត្រូវដាក់អក្សរ "រ" ពេញតួពីលើដើមអក្សរខាងចុងវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ទុរ្ភិក្ស, មូរ្តិ, រាមកេរ្តិ៍, កេរ្តិ៍ឈ្មោះ, តិរ្យ ជាដើម; ជួនកាលមិនមានស្រៈទើសទែងទេ ប៉ុន្តែគួរឲ្យប្រឡំពិបាកអាន ក៏ត្រូវដាក់តួ "រ" លើដើមអក្សរខាងចុងបានដែរ ដើម្បីឲ្យងាយមើលងាយអាន, ដូចជា: កមិ៌ន,

វិមិន៍, អស្វាយិ, អាបាយិ ប្រើជា: ក្សែន, វ្សែន, អស្វារ្យ, អាបារ្យ ជាដើម ។

បើមានអក្សរ "រ" ជាតួប្រកបពីខាងចុង នឹងប្រើរបាទ (៌) នេះផងពុំបានឡើយ, គេនឹងប្រើ សំយោគសញ្ញា (៍) នេះវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ខ្ស័រ, ជ័រ, ញ័រ, ទទ័រ, ទូទ័រ, ទំព័រ, ភ្ល័រ, ដើមសង្ឃ័រ, ដើមសំព័រ, ស្ពាន់ធ័រ ជាដើម;

កុំប្រើជា: ខ្ស័រ៌, ជ័រ៌, ញ័រ៌, ទទ័រ៌, ទូទ័រ៌, ទំព័រ៌, ភ្ល័រ៌, ដើមសង្ឃ័រ៌, ដើមសំព័រ៌, ស្ពាន់ធ័រ៌ ដូច្នេះឡើយ ។

ក) សំនួរ

របាទ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេចខ្លះ? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះចំពោះពាក្យបាលីនឹងពាក្យសំស្ក្រឹត? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? បើមានអក្សរ "រ" ជាតួប្រកប

នៅខាងចុង ទឹងប្រើ របាទ (៌) នេះផងបានឬទេ? ប្រើ ដាក់ក្នុងពាក្យខ្មែរដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច?

ការហាត់ :

១.– ចូររកពាក្យដែលមានប្រើរបាទ,

២.– ចូររើសយកពាក្យដែលត្រូវដាក់តួ "៌" លើជើងអក្សរខាងចុង;

១] ចម្លើយ

*

* *

(៦) បដិសេធ[១] (៤)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានរូបសណ្ឋានដូចកន្ទុយកំប្រុក

(១) ហៅថា "ទណ្ឌឃាត" ក៏បាន ។

យ៉ាងនេះ (៍) សម្រាប់ប្រើដាក់ឃាត់អក្សរដែលជាប់មកពី បាលី ឬ សំស្ក្រឹតពួកខ្លះ មិនឲ្យមានសំឡេង,

ឧទាហរណ៍:

កិរិយាវិសេសន៍, ក្សត្រិយ៍, ខែស្រាពណ៍, ខែប្យារ៍, ប័ន្ទ៍ស, ប័ន្ទ៍ក្រហម, គមនាគមន៍, គោពាទ៍, គ្រាហ៍មនុស្សឈើ, ត្រៃគម្ពាសន៍, ជល-ន័យន៍ ឬ-នេត្រ, ដើមអាសន៍, ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ ឬ-លក្សណ៍, ត្រៃរតន៍ ឬ-រត្ន, ប៉ៃសៅរ៍, ទុឧប្បាសន៍, ទាស់ការណ៍, ទេសបរណ៍, ទោសពៃរ៍, នាវាចរ-ណ៍, នេសាទុបករណ៍, បដិវត្តន៍, បរិវត្តន៍, បាដិ-ហារិយ៍, បាយសិង្ឃាតក៍, បារាយណ៍, បៀរត្សរ៍, ប្រណិប័តន៍, ប្រយោជន៍, ប្រសាសន៍, ប្រាង្គណ៍, ពាក្យពេចន៍, ពិសោធន៍, ពុទ្ធសាសន៍, ព្រាហ្មណ៍,

ព្រឹត្តិការណ៍, ព្រះជីវ៍, ព្រះពៃស្រពណ៍, ព្យាករណ៍,
ភាជន៍, ភេរីបរណ៍, មរណ៍, មគ្គទេសន៍ ឬ មគ្គុ-
ទ្ទេសន៍, មហាជាតក៍, មានពក៍, មិគព័ន្ធន៍, សមុហ៍,
មុខភាហ៍, មុនីសាភារណ៍, មោហ៍បាំង, ម្រ័ក្សណ៍,
យុទ្ធោបករណ៍, យោជន៍, រាជនិវេសន៍, រាហុចាប់
ប័ន្ទ្រ, រហ៍ពល, លក្ខណ៍ ឬ លក្សណ៍, វិឡ្សន៍,
វេយ្យាករណ៍, វេហាស៍, សតវត្សរ៍, សប្តប្រករណ៍,
សិល្ប៍, សុខវិឡ្សន៍, សុបីនយ៍, សុមេរ៍, សេយ្យាសន៍,
ស្នេហ៍, អធិករណ៍, អនុវត្តន៍, អភិនេស្រ្កមណ៍,
អភិរូហ៍, អភិវន្ទន៍, អលង្ករណ៍, អស្តង្គមន៍,
អស្សុពាហ៍, អាពាហ៍ពិពាហ៍, អាគ្នេយ៍, ឧទ្ធរណ៍,
ឧទាហរណ៍, ឧបករណ៍, ឧបជ្ឈាយ៍, ឧបាទវ៍,
ឧស្សាហ៍ ជាដើម ។

ពាក្យខ្មែរសុទ្ធក៏មានយកបដិសេធ(៌)នេះមកប្រើខ្លះ ដែរ គឺប្រើតាមសំដីសាមញ្ញឬពាក្យផ្សារឬក្នុងពាក្យកាព្យ,

ឧទាហរណ៍:

មក៌ពីណា ; មក៌ពីអង្កាល់ៗ; នែ៍ ម៉ែវាអើយ មើល៌វាផង, ប្រយ័ត្នវាវារធ្លាក់ដីណា៎ះ!; អើ៍ បើ ឃើញវាមក៏ វាប់រក៏វាផងៗ... ។

ខាងភាសាសំស្ក្រឹត, កាលបើមានបដិសេធ(៌)នេះ នៅពីលើតួអក្សរណា តួអក្សរនោះលោកទុកជាតួប្រកប គ្រាន់តែមិនបញ្ចេញសំឡេងប៉ុណ្ណោះឯង,

ឧទាហរណ៍:

កម៌, វម៌, តបស៌, តេជស៌, អាត្ម៌,

(ត្រូវអានថា: ក្រម៌, វ្រម៌, តៈបុស, តេជ៌ស, អាត្ម៌) ជាដើម, ដូចដែលហៅតាមភាសាសំស្ក្រឹតថា: វិរាម មានរូបដូច្នេះ (^) សម្រាប់ប្រើដាក់ពីក្រោមតួ

អក្សរទេវនាគរី ឃាត់មិនឲ្យបញ្ចេញសំឡេង ឲ្យគ្រាន់តែជាតួប្រកប, ដូចជា: កម៌ន៑, វម៌ន៑, តបស៑, តេជស៑, អាត្មន៑ ជាដើម (ក្នុងវេយ្យាករណ៍សំស្ក្រឹតខ្មែរ លោកប្រើវណ្ណយុត្តិដូច្នេះ (—) ជំនួស (^) នេះវិញ, ដូចជា: តបស៑ ជាដើម) ។

សម្រាប់ប្រើភាសាដទៃក៏មានខ្លះ, ដូចជា: ស៊ីម៉ង់ត៍, ប្រេស៊ីដង់ត៍, អាល់ប៊ែរត៍, ទីប៉េត៍, ឡូត៍, ដឺក្រូ-ពង់ត៍, . . . ជាដើម ។

គ) សំនួរ

បដិសេធ ឬ ទណ្ឌឃាត មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងពាក្យបាលីនិងពាក្យសំស្ក្រឹត? ក្នុងពាក្យខ្មែរសុទ្ធមានប្រើឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់,

ការហាត់:

ចូររកពាក្យដែលមានប្រើទណ្ឌឃាត;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៧) លេខអស្ដា (៨)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានរូបសណ្ឋានជាលេខប្រាំបីយ៉ាងនេះ (៨) សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរទោល នាំអក្សរនោះឲ្យមានសំឡេងកញ្ចក់ខ្លីរហ័ស, ច្រើនប្រើដាក់លើអក្សរ ៤ តួគឺ: ក, ដ, ន, ហ;

១) ប្រើដាក់លើតួ ក៏, ដូចជា: ក៏គង់តែ, ក៏ទេដែរ, ក៏ទៅ, ក៏មក, ក៏ដោយ, ក៏មាន, ក៏បាន ជាដើម;

២) ប្រើដាក់ពីក្រោយ ដ៏, ដូចជា: ដ៏បវរ, ដ៏ប្រសើរ, ដ៏ប្រពៃ ដ៏មាន, ដ៏វិចិត្រ, ដ៏ហើយដោយ..., ដ៏ឧត្តម, ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាដើម;

៣) ប្រើដាក់ពីក្រោយ ន៏, ដូចជា: ន៏!, ធុះន៏!, ឯណេះន៏!, ន៏មើលបុះ!, អញន៏! ជាដើម;

៤) ប្រើដាក់ពីក្រោយ ហ៏, ដូចជា: ហ៏!, ហ៏!យកបុះ, បើធ្វើមិនកើតគ្រាន់តែទៅជួយបោះហ៏នឹងគេក៏បានហើយ! ។

កាកបាទ

លេខអស្ដា មានទ្រង់ទ្រាយជាលេខប្រាំបីយ៉ាងនេះ (៨) ឯ ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ មានរូបសណ្ឋានដូចកន្ទុយកង្កែបយ៉ាងនេះ (៍) ។

ក) សំនួរ

លេខអស្តា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងម៉េចខ្លះ? ដាក់បានលើអក្សរណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

ការហាត់៖

ចូររើសរកពាក្យដែលមានប្រើទណ្ឌឃាត៖

១) ចម្លើយ

* * *

(៨) វិសជ្ជនីយ[១] (ះ)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានជារង្វង់មូលពីរទន្ទឹម

(១) ហៅថា "រះគិះ ឬ រះមុខ" ក៏បាន ។

គ្នាយ៉ាងនេះ (ះ) មានសូរសំឡេងស្រដៀងនឹងខ្យល់អក្សរ "ស់" ដែលជាតួប្រកប, ប៉ុន្តែមិនចេញសូរសម្លស្រតាម ប្រទល់ឈ្មោញដូចតួ "ស់" ទេ ជាសំឡេងកំបុតខ្លី,

ឧទាហរណ៍:

"កែះ, កន្លះ, ខ្វះ, ប៉េះ, ជុះ, ញោះ, ពោះ" ពាក្យទាំងនេះ មានសូរសំឡេងខុសគ្នានឹងពាក្យថា: "កែស, កន្លាស់, ខ្វាស, ប៉េស, ជុស, ញោស, ពស់" ជាដើម ។

វិសជ្ជនីយ (ះ) នេះ យកទៅប្រើប្រកបនឹងស្រៈនិស្ស័យបាន ១២ តួ គឺ: ា, –ា, –ិ, –ី, –ឹ, –ឺ, –ុ, –ើ, េ–ៀ, េ–, ែ–, េ–ា;

១) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ា), ដូចជា: ទះ, គះ, ត្របះ, ជិះ, ឈ្នះ, បំណោះ, តេះតះ, ធះ, ផ្ទះ, ឥឥះ-, បះ, ផ្ទុះ, សំពះ, ព្រះ, ម្នះ, យះ, វះ, លះ, រះ, សះ, អះ- ជាដើម;

២) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (-ា), ដូចជាៈ ឆ្លើយ ប៉ាះ!, អ៉ាះ! ឈឺណាស់ ជាដើម;

៣) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ិ) ដូចជាៈ ខ្ញិះ, សំគិះ, ងងិះ, ជិះ, តំណិះ, តម្រិះ, ត្រិះរិះ, តិះដៀល, ជិគិះ, រិះ, ជ្រិលិះ, រិះ, អិះអុិះ ជាដើម;

៤) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ឺ) ដូចជាៈ យឺះ! ពស់ធំណាស់, យឺះ! មកពីអង្កាល់?, យឺះ! ខ្មោចលង ជាដើម;

៥) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ឹ) ដូចជាៈ កឹះគ្នា, ឮសើបយឹះ, ឆ្កឹះ, អំណឹះ, ទង្គឹះ, ធ្វើការមឹះ, ប្អឹះ ប្ដុព្អឹះ, មឹះៗកែះឆ្នាំងបាយធ្លុះ, រលឹមប្រឹះៗ, ខែប្រាំង ពាំងរឹះ, បោលរឹះត្រូវ, លាត់មាត់ហឹះ!, ទុកជាស្ដី បន្ទោសយ៉ាងណាក៏មិនអឹះ, ខឹងអឹះអ៊ឹះទះកន្ទេល, អារឹះកូន ជាដើម;

៦) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ឹ), ដូចជា: ទង្គឹប-ក្បាលទឹះ, ដកកឹះ, ប៉ឹះៗ!, អាប៊ឹះ, អ៊ឹះបង!, ឆ្ងើយអ៊ឹះ!, ឆ្ងើយវ៊ឹះ! ជាដើម;

៧) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ុ), ដូចជា: កុះ, ខ្ទុះ, បុះ, ង្ហុះ, ជុះ, ញុះ, ដុះ, តុះ, រទុះ, ផ្ទុះ, ស្ទុះ, បុះ, ផ្លុះ, ពុះ, យុះៗ!, រុះ, លុះ, ស្លុះ, សើបហ៊ុះៗ!, អេះអុះ ជាដើម;

៨) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ើ), ដូចជា: បង្កើះ, ង្កើះ, អំណើះ ជាដើម;

៩) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ៀ), ដូចជា: វៀះវៀង (ម. ព. វេះវៀង);

១០) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (េ). ដូចជា: ប៉េះ. ឆេះ, បំណោះ, រទេះ, គេះ, វេះ, សេះ, អេះ ជាដើម;

១១) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ែ–), ដូចជា: កែះ, ខ្វែះ, បំបែះភ្នំ, បំអែះ, ប្រែះ, ឆ្អែះ, កញ្ចែះប្រក, គោបាស្នាតែះ, ត្រែះ, សំទែះ, ពភ្លែះ, សួរផ្ទុះ ប្រែះៗ, ឆែះ, ស្លែះទុកសិត, ស្រែះ, ឮសើប បែះៗ! ជាដើម;

១២) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ោ–), ដូចជា: កោះ, គោះ, ឃ្មោះ, បោះ, ឆ្ពោះ, ឈ្មោះ, ទោះ, ដោះ, ប៉ោះ, ពោះ, ភ្លោះ, មោះ, ពីរោះ, លោះ, សោះ, ហោះ, អ៊ោះអ៊ោ! ជាដើម ។

ពាក្យសំស្ក្រឹតប្រើមកជាខ្មែរដែលមានតួ " ហ " ប្រកបនៅខាងចុង ត្រូវផ្លាស់តួ " ហ " ជា វិសជ្ជនីយ (ះ) នេះវិញ,

ឧទាហរណ៍៖

គ្ឫហ > គ្ឫះ ឬ គ្រឹះ, បន្ទ្រាហ > បន្ទ្រោះ, សំគ្រហ > សង្គ្រោះ, អនុគ្រហ > អនុគ្រោះ ។ល។

> កុំសរសេរជា៖ គ្រឹះហ៍, បន្ទ្រោះហ៍, សង្គ្រោះហ៍, អនុគ្រោះហ៍ ដូច្នេះឡើយ ។

ក) សំណួរ

វិសជ្ជនីយ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? មានសូរសំឡេងស្រដៀងនឹងខ្យល់អក្សរអ្វី? មានបញ្ចេញសំឡេងតាមប្រទេសផ្សេងឬទេ? សម្រាប់ប្រើប្រកបនឹង ស្រៈ បាន ប៉ុន្មានតួ? ស្រៈ អ្វីខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់គ្រប់ស្រៈទាំងអស់មើល? ពាក្យសំស្ក្រឹតប្រើមកជាខ្មែរ ដែលមានតួ "ហ" ប្រកបនៅខាងចុង ត្រូវផ្លាស់ "ហ" ទៅជាអ្វីវិញ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ការហាត់:

ចូររកពាក្យដែលមានប្រើវិសជ្ជនីយ;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៩) យុគលពិន្ទុ[១] (:)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានជាចំណុចពីរទន្ទឹមគ្នា យ៉ាងនេះ (:) ដូចគ្នានឹងដីក្យពង់តបារាំង) Deux points), សម្រាប់ប្រើចុចពីខាងមុខពាក្យបាលី ឬ សំស្រ្កឹតដែលមានសំឡេងកើតអំពីស្រៈ "អ:" ឲ្យមានសំឡេងនៅពេញមាត្រាជាបាលី ឬ ជាសំស្រ្កឹតដដែល (កុំឲ្យប្រែទៅនឹង

(១) យុគលពិន្ទុ ន. (ម. យុគល "គូ" + វិន្ទុ ឬ ពិន្ទុ "ដំណក់, ចំណុច") ប្រែថា: «ចំណុចមួយគូ ឬ ចំណុចពីរទន្ទឹមគ្នា» ។

ពាក្យបាលី ឬ ពាក្យសំស្រ្កឹតក្លាយ ដែលអានទោលស្រះ "អះ" មិនពេញមាត្រា),

ឧទាហរណ៍:

ខេមរះ, គារវះ, ឃោសះ, ឆន្ទះ, ជីវះ, តបះ, ឋាវរះ, ទណ្ឌះ, ទន្តជះ, ទស្សនះ, ទាសះ, ទីឃះ, វស្សះ, ទោសះ, ធុរះ, បដិសណ្ឋារះ, ពលះ, ព្យញ្ជនះ, ភណ្ឌះ, ភារះ, ភេសជ្ជះ, មរណះ, មុទ្ធជះ, មោហះ, លក្ខណះ, លេខ-អត្ថះ, វិបឥះ, វណ្ណះ, វីរិយះ, សក្ការះ, សង្គហះ, សភាវះ, សមណះ, សរីរះ, សាធារណះ, សីហះ, សុខះ, ស្រះ, អក្ខរះ, អឃោសះ, អរិយះ, ឥស្សរះ ជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើចុចពីខាងមុខពាក្យខ្មែរសុទ្ធ ដែលមានសំឡេងកើតអំពីស្រះ អះ, អាះ, អេះ ក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

រយៈ, ភិរៈ, កាលៈទេសៈ, វ៉ឺមរ៉ៈ! ឬ វ៉ឺមរ៉ៈអឺ!, ដំណោះទេហ្ន:?, មាតាបិតាត្រូវសង្គ្រោះបុត្រធីតាដោយស្មានប៉ុន្មានយ៉ាងហ្នះអ្នក? ។ ហ៊ាះ, អឺហ៊ាះ, អញហ៊ាមែនៗហ៊ាះ, ឯងហ៊ាមិនឲ្យគ្នាទៅអឺហ៊ាះ បានជាគ្នាមិនទៅ!, អ្ហះ! កុំធ្វើខុសទេ!, អ្ហះ! កុំកាន់ប្រយ័ត្នដួល! ។ ស្រែកយ៉េះយ៉ុ, និយាយអេះអុ, និយាយរអេះរអុស្ដាប់មិនបាន, អ្ហេះ! ឬ ហោះ! ឈប់សិន, អេះអុៗនិយាយមិនរួច ។ល។

ពាក្យណាដែលជា បទសមាស ឬជាសមាស-នាម លោកហាមមិនឲ្យប្រើ យុគលពិន្ទុ (:) នេះនៅចំពាក់កណ្ដាលព្យាង្គឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

កម្ពុជរដ្ឋ, ខេមរជាតិ, ខេមរភាសា, មគធ-

ភាសា, មរណភាព, មរណទុក្ខ, មរណកាល, មរណសញ្ញា, រាជបុត្រ, រាជបរិពារ ឬ — វារ, សក្ការបូជា, សាធារណការ, សាធារណនាម, សេនាសនទាន, អក្ខរវិធី, ឥស្សរជន, ឥស្សរភាព, សមភាព, ភាតរភាព ជាដើម;

កុំប្រើចុចកណ្ដាលជា. កម្ពុជរដ្ឋ, ខេមរៈជាតិ, ខេមរៈភាសា, មគធៈភាសា, មរណៈភាព, មរណៈ-ទុក្ខ, មរណៈកាល, មរណៈសញ្ញា, រាជៈបុត្រ, រាជៈ-បរិពារ ឬ — វារ, សក្ការៈបូជា, សាធារណៈការ, សាធារណៈនាម, សេនាសនៈទាន, អក្ខរៈវិធី, ឥស្សរៈជន, ឥស្សរៈភាព, សមៈភាព, ភាតរៈភាព

តែបើមានពាក្យដែលមិនមែនជា បទសមាស ជាពាក្យដែលមានព្យាង្គដោយឡែកពីគ្នា នោះលោកបង្គាប់ឲ្យប្រើចុចកណ្ដាល, ដូចជា: សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ, គណៈមហានិកាយ, គណៈធម្មយុត្តិ, គណៈរដ្ឋមន្ត្រី, គណៈប្រតិភូ, គណៈកម្មការវិប្បធម៌, គណៈកម្មការអន្តរជាតិ, គណៈកម្មការវត្ត, គណៈបក្ខ ឬ- បក្ស ។ល។

មួយទៀត, យុគលពិន្ទុ (:) នេះ មិនមានសំឡេងទេ, សម្រាប់ប្រើជាសញ្ញាជាកជាគ្រឿងសំគាល់ការបន្ថែមពាក្យ ឬ បន្ថែមសេចក្ដីខាងមុខ ដែលជាឧទាហរណ៍ ឬជាកំស្ដាន់ជាដើម,

ឧទាហរណ៍:

ឪពុកនិយាយទៅកាន់កូនថា: «ប្ដីកូនឯងខំប្រឹងប្រែងរៀនសូត្រទៅទាន់ខ្លួននៅក្មេងណាះកូនណា!»;

ឬប្រើចុចពីមុខមេពាក្យ, ដូចជា:

វិបសាធិប្បាយ: . . . . ;

អក្ខរាវិរុទ្ធ: . . . . ;

ការហាត់: . . . . ;

ពន្យល់ពាក្យ: . . . . ;

ពាក្យត្រូវរៀន: . . . . ;

នាម: . . . . ;

គុណនាម: . . . . ;

កិរិយាសព្ទ: . . . . ;

បើប្រើក្នុងក្បួនគណិតសាស្ត្រ, យកុគលពិន្ទុ(:)នេះ ប្រែថា "ចែកនឹង" ជាសញ្ញាសម្រាប់សំគាល់ថាត្រូវរក ចំណែក ឬ ភាគដែលត្រូវចែក, ឧទាហរណ៍: ៤:២ = ២ ។

កុំច្រឡំ:

ប៉ុន្តែយុគលពិន្ទុ មានសណ្ឋានជាចំណុចពីរដូចេះ(:),

៦ វិសជ្ជនីយ មានសណ្ឋានជារង្វង់មូលពីរទន្ទឹមគ្នាយ៉ាង

នេះ (ះ) ។

ក) សំនួរ

យុគលពិន្ទុ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើ

ដូចម្តេចខ្លះក្នុងពាក្យបាលី នឹង ពាក្យសំស្ក្រឹត? ពាក្យខ្មែរ

សុទ្ធមានប្រើ យុគលពិន្ទុ នេះឬទេ? ពាក្យដូចម្តេចដែល

លោកហាមមិនឲ្យប្រើ យុគលពិន្ទុ? យុគលពិន្ទុ នេះ

មានន័យបង្គាប់ឲ្យប្រើយ៉ាងណាខ្លះទៀត? ចូរនាំឧទាហរណ៍

មកពន្យល់ឲ្យល្អមស្តាប់បាន?

ការបាត់:

ចូរស្រង់យកពាក្យបាលី, ពាក្យសំស្ក្រឹតឬពាក្យខ្មែរ

សុទ្ធដែលមានប្រើយុគលពិន្ទុនេះ;

១) ចម្លើយ

* * *

\+ +

\+ +

(១០) គាកបាទ[១] (+)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានរូបស្រដៀងនឹងក្រញ៉ាំជើងក្អែក យ៉ាងនេះ (+) សម្រាប់ប្រើទាញសំឡេងអក្សរឱ្យខ្ពស់ជាងប្រក្រតីដើម,

ឧទាហរណ៍:

ឆ្អើយ៎ក្លុក!; ឆ្អើយប៉ាះ៎!; សុំឱ្យក្លូនជាទៅណា៎ះ គាងណា៎! ឬប្រើជា "ហ្ន៎ះ ហ្នា៎!" យ៉ាងនេះក៏បាន; អុ៎ះ; អុ៎ះអឺ!; អុ៎ះឯង; អ៊ឺហ្ន៎!; អា៎ះ! ល្អណាស់ហ្ន៎!; អ្ហ៎!

(១) ហៅថា "ជើងក្អែក" ក៏បាន ។

ឯណោះទេឬ?; អ្ហា! កុំមិនបានទេ!; អ្ហាះ! ឋាម៉េច?; អ្ហ! យល់ហើយ!; អ្ហុះ! លឿនណាស់វ៉ុ!; អ្ហា! ដល់ណោះហើយ!; អ្ហោះ! ឃាញគេហើយ; អ្ហុះ! នៅឯណារកមិនឃើញ? ។ល។

សម្រាប់ប្រើទៀតអក្សរដែលសរសេរគេច ហើយសរសេរទៀតបន្ថែមពីលើ ឬពីក្រោម,

ឧទាហរណ៍:

នេះគឺច្បាប់ក្រម ប្រូសើ៍ឧត្ដម ទូនានអ្នកផង... ។

សម័យឥឡូវ មានប្រើគំនូស (‾∨‾) នេះ ជំនួសកាកបាទ (+) នេះ ក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ប្រើឱសំ ទោន កុំបមានគ្គង ....។

កាកបាទ (+) នេះ ប្រើបានទៀត សម្រាប់សំគាល់ពាក្យថា "នឹង" ឬ "ហើយនឹង",

ឧទាហរណ៍:

ត្រៃយមាទិ < ត្រៃ + អយំ + អាទិ (អានថា ត្រៃយមាទិ មកពី ត្រៃ នឹង អយំ នឹង អាទិ) ត្រៃ + អយំ + អាទិ > ត្រៃយមាទិ ។

= អាសន្នអន្តក្រ (អានថា អាសន់-អន់-ក្រ) អាសន្ន "ជិត" + អន្ត "ផង់ត, ខ្វាក់" + ក្រ > អាសន្នអន្តក្រ ។

សម្រាប់ប្រើលេខបូកកង់ក្បួនពន្ធក៏មាន, ដូចជា:

១ + ២ = ៣ ។ ៣ + ៤ = ៧ ។ ៧ + ៣ = ១០ ។

គ) សំនួរ

កាកបាទ មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើបានយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

ខ) ចម្លើយ

* *
*

ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ ៗ

ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ ជ

(១១) លេខទោ[១] (ៗ)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានខាងក្បាលដូចលេខ២ ប៉ុន្តែកន្ទុយយោរចុះក្រោមផុងបន្តិចយ៉ាងនេះ (ៗ) សម្រាប់សរសេរខាងមុខពាក្យដែលត្រូវថាផ្ទួនពីរដង, ដែលថា ដដែលៗ ដែលថាផ្ទួនៗ (ប្រើចំពោះតែសំដី),

ឧទាហរណ៍:

ក្មេងៗ, ចាស់ៗ, ដដែលៗ, ទីទៃៗ, តូចៗ,

(១) ហៅថា "អាមេណ្ឌិតសញ្ញា" ក៏បាន ។

ធំៗ, វេង្វងៗ, ភ្លរៗ, ប្រហែលៗគ្នា, ដូចៗគ្នា, កំទេ្លាះៗ, ក្រមុំៗ, តាៗ, យាយៗ ជាដើម ។

ពាក្យបាលីយកមកប្រើជាខ្មែរ ទុកណាជាពាក្យផ្ទួនគ្នា កំមិនត្រូវយក លេខទោ (ៗ) នេះ មកប្រើពីមុខឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

នានាធម្មសំវេគ; នានាជាតក; វិវិធធម្ម-សង្គហ; វិវិធភណ្ឌ; អាបោអាបោ; ដំណាំង នានាប្រទេស; មន្ត្រីនានា;

មិនត្រូវសរសេរជា: នាៗធម្មសំវេគ; នាៗ-ជាតក; វិៗធធម្មសង្គហ; វិៗធភណ្ឌ; អាបោៗ; ដំណាំងនាៗប្រទេស; មន្ត្រីនាៗ *ដូច្នេះឡើយ ។*

ត) សំនួរ

លេខទោ ម្ត អាមេណ្ឌិតសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយ

ដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណា ខ្លះក្នុងការសរសេរ? លេខទោ ប្រើបានចំពោះតែពាក្យខ្មែរសុទ្ធឬ? ពាក្យបាលី ប្រើលេខទោបានដែរឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការហាត់:

ចូរស្រង់យកពាក្យដែលមានប្រើលេខទោ;

១) ចម្លើយ

* *

*

ចប់វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

វិធីប្រើខណ្ឌសញ្ញា

◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎
◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎ ◎

(១) ភ្នែកមាន់[១] (◎)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានសណ្ឋានជាវង់មូលពីរជាន់ តូចក្នុងធំក្រៅ ស្រដៀងនឹងភ្នែកមាន់យ៉ាងនេះ (◎) សម្រាប់ប្រើដាក់ក្បាលបន្ទាត់ ដើមសេចក្ដីធំនីមួយៗ ឬប្រើដាក់នៅខាងដើមបទ ក្នុងពាក្យកាព្យឃ្លោង,

ឧទាហរណ៍:

◎ ជុលីហត្ថនមស្ការដាក់លើកេស តាង
ប្រទីបកោសុមបុទមទេស បិត្តវិសេសបង្គំបាទព្រះ
សាស្ដា . . . . . . ។

---

(១) ហៅថា "កុក្កុដនេត្រ" ក៏បាន ។

ក្នុងពាក្យធម្មតា (នាបុរាណសម័យ) លោកច្រើនប្រើ ភ្នែកមាន់ (៙) នេះ នៅដើមលិខិត ឬ រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ជាគូគ្នានឹង គោមូត្រ (៚—) នេះ ដែលលោកដាក់បញ្ចប់លិខិត ឬ រឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ។

(សព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងពាក្យរាយលោកមិនសូវប្រើទេ)

ក) សំណួរ

កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? សព្វថ្ងៃនេះគេនៅនិយមប្រើដែរឬទេ?

ខ) ចម្លើយ

* *
*

(២) ខណ្ឌ ឬ ល្បះ (១)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (១) សម្រាប់ប្រើផាកពាំងឃ្លា ឬ សង្កាត់សេចក្ដីមួយ ៗ ឲ្យដាច់ស្រឡះដោយឡែកពីគ្នា,

ប្រើបាន ៣ យ៉ាង គឺ:

ក) ល្បះដែលប្រើខណ្ឌសេចក្ដីខ្លីឬសេចក្ដីវែង, ដូចជា:

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ មានកំពែងខាងក្រៅប្រវែង ៣៥០ ម៉ែត្របួនជ្រុងស្មើ ៗ នៅខាងក្នុងកំពែងមានស្រះធំៗបួនជ្រុងស្មើ នៅគ្រប់ទិសទាំង ៤ ។ តពីនោះមាន . . . . ។

ល្បះដែលប្រើខណ្ឌសេចក្ដីខ្លី ឬ សេចក្ដីវែងដូចឧទាហរណ៍ខាងលើនេះលោកហៅថា "ល្បះតូច ឬ ល្បះធំ"។

ខ) ល្បះដែលប្រើខ័ណ្ឌសេចក្ដីមួយវែងខាងលើហើយ ដែលត្រូវចាប់សរសេរបន្ទាត់មួយខាងក្រោមបន្ទាត់នោះ លូកចូលមកខាងក្នុងបន្តិច,

ឧទាហរណ៍:

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ ស្ថិតនៅលើភ្នំនាគពីរ ដែលមានរង្វង់មូលធំ; កន្ទុយនាគទាំងគូរបររួម ព័ន្ធព័ទ្ធគ្នាជួបជាគេត្របាញ់ឡើងលើ ទៅទិសខាងលិច, ក្បាលទៅទិសខាងកើត ។

ប្រាសាទនេះ បែរមុខឆ្ពោះទៅទិសខាងកើត, (ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ (Jayavarman VII) ទ្រង់ឱ្យកសាងក្នុងបុងសតវត្សរ៍ទី ១៨នៃពុទ្ធសករាជ...) ;

យ៉ាងនេះហៅថា "ល្បះបន្ទាត់ ឬ ល្បះលូកបន្ទាត់" ។

ក) ល្បះនេះមានប្រើទៀត ក្នុងការកត់ត្រាថ្ងៃខែឆ្នាំបន្តគ្នា,

ឧទាហរណ៍៖

ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃ ១ ᧠ ៥ ឆ្នាំមមែសប្ដស័ក
១០

ព. ស. ២៤៩៨ ។

(លេខខាងដើមល្បះជាលេខថ្ងៃ, លេខខាងចុងល្បះជាលេខខែ, លេខខាងលើល្បះជាលេខសម្រាប់ប្រាប់ខ្នើត, លេខខាងក្រោមល្បះជាលេខសម្រាប់ប្រាប់រនោច) ។

ឧទាហរណ៍ខាងលើនេះ ត្រូវអានថា៖ ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃអាទិត្យ ដប់រោច ខែចេត្រ ឆ្នាំមមែសប្ដស័ក ពុទ្ធសករាជ ពីរពាន់ បួនរយ កៅសិប ប្រាំបី ។

ក) សំនួរ

ចំណុចល្បះ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណា ខ្ទះកងការសេរសេរ? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចខាងបន្ទុកគតិ? ចូរលើកឧទាហរណ៍ទាំងអស់មកពន្យល់?

៦) ចម្លើយ

* *
*

៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕

៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚ ៚

(៣) ល្បះចប់[1] (៕)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (៕) ឬ យ៉ាងនេះ (។៚—) ឬ ក៏យ៉ាងនេះ (៕៚—) សម្រាប់ប្រើខណ្ឌបញ្ចប់សេចក្ដីដែលហើយត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ឥតមានតទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

(១) ហៅថា «ល្បះបរិយោសាន» ក៏បាន ។

១ ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខុសឯង មើលពុំយល់ .... អស់អាថ៌ ឱភាទាន ស្រេចប្រការម៉្លេះឯងយោង(១) ។ល។

យ៉ាងនេះ ហៅថា "ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន" ។

ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន ទាំង ៣ បែបនេះ លោកមិនបានកំណត់ឲ្យប្រើជាដាច់ខាតទេ ប្រើក៏បាន មិនប្រើក៏បាន; សម័យឥឡូវប្រើទន់ប្រើ ខ្ញុំណ្ហា ឬ ល្បះ (។) នេះ ជំនួស ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន វិញ);

ក) សំណួរ

ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន មានទ្រង់ទ្រាយ ដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើខណ្ឌអ្វី? ចូរលើកឧទាហរណ៍ មកពន្យល់? ល្បះបរិយោសាន លោកកំណត់ឲ្យប្រើជាដាច់ខាត ឬ មិនប្រើក៏បានដែរ?

(១) សាស្ត្រាពាក្យចាស់ ។

៧] ចម្លើយ

. . . .

* *

*

[៤] គោមូត្រ[១] (៚—)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋានស្រដៀងនឹងកក្រាញ់ទឹកនោមគោយ៉ាងនេះ (៚—) សម្រាប់ប្រើសរសេរដាក់ត្រង់កន្លែងបញ្ចប់សេចក្តី ដែលចប់អស់ហើយត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ;

ឧទាហរណ៍៖

១ ហែមហាជនសប្បុរស ទោះស្រីប្រុស

(១) គោមូត្រ ន. (សំ. ម. គោមុត្ត "ទឹកនោមគោ") ។

កបកិរិយា គួរគិតយកប្រាជ្ញ បង់ហំប្បាប់ជា គន្លង ៗល ៗ ឲ្យបានសុខទាំងបី សុខលោកិយសុខសួគ៌ា សុខដល់និព្វានណា ប្រាប់ធម៌ជាសុខស្របហោង[1] ៚—— យ៉ាងនេះ ហៅថា "គោមូត្រ" ។

(គោមូត្រ (៚—) នេះ អ្នកលក្ខទីបប្រើដាក់ត្រង់ទីបបំផុតនៃគាថាបាលីមួយៗ សំគាល់ជាខ្យល់សំឡេងរនរន្ទាន់ ដូចគង្គាញរលកទឹក តាមទំនងបទ សរភញ្ញ ម្យ៉ាងដែលហៅថា គីវង្គ; ខ្មែរយើងជាន់ដើមប្រើបែបនេះតាមអ្នកលក្ខទីប សម្រាប់ដាក់បំពោះតែត្រង់កន្លែងបញ្ចប់ពាក្យកាព្យឃ្លោង, លុះយូរៗមក ទោះបីពាក្យពយក៏ប្រើ គោ-មូត្រ (៚—) នេះដែរ; សម័យឥឡូវមិនសូវប្រើទេ) ។

ក) សំនួរ

គោមូត្រ មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងអ្វី? សម្រាប់

(១) ច្បាប់ហែមហាជន ។

ប្រើដាក់ត្រង់កន្លែងណាខ្លះ? សម័យឥឡូវគេនៅនិយម ប្រើច្រើនដែរឬទេ?

១] ចម្លើយ

* *
*

[៩] វ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប ({)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ ({) សម្រាប់ ប្រើសរសេរគាបពាក្យទន្ទឹមគ្នា ឬ ប្រមូលគាបសេចក្ដីច្រើន, បទឲ្យទៅជាបទមួយជាមួយគ្នា,

ឧទាហរណ៍:

ថ្ងៃ ៨ (កើត / រោច) នឹង ថ្ងៃ ១៥ (កើត / រោច) ឬ ថ្ងៃ ១៤ រោច ។

ពុន
វែក
សែង
លី
ទូល
ឧទាហរណ៍ទី២: កណ្ដៀត } ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (porter) ។
បី
ព
ទ្រ
កាន់
យួរ

ប៉ុន្តែសម័យឥឡូវ ច្រើនប្រើ ក្បៀស (,) ឬ បំណុបក្បៀស (;) នេះ ជំនួសវិញ,

ឧទាហរណ៍ៈ

ថ្ងៃ ៨ កើត, ៨ រោច និង ថ្ងៃ ១៥ កើត, ១៥ រោច ឬ ថ្ងៃ ១៤ រោច ជាថ្ងៃឧបោសថសីល ។

ក) សំនួរ

វ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណា ខ្លះក្នុងការសរសេរ? បើគេមិនប្រើ ឃ្នាប គេយកអ្វីមកប្រើជំនួស? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ខ) ចម្លើយ

* *

*

(៦) វដ្តសញ្ញា (—)

វដ្តសញ្ញា មានរូបសណ្ឋានជាគំនូសខ្វែងយ៉ាងនេះ (—)

សម្រាប់ប្រើគួសក្តិការសេរសេរបានច្រើនយ៉ាង, ដូចមាន ពោលតទៅនេះ ៖

ក) សម្រាប់ប្រើប្រៀតសេចក្តីក្នុងប្រយោគ, សេចក្តីនោះមានសារៈសំខាន់ខ្វះដែរ,

ឧទាហរណ៍: (សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ)

បុរសម្នាក់បានឃើញពោរម្នាក់ មានពុកមាត់ស្រមូម, រំមុខទុកតែភ្នែក, កាន់កាំភ្លើងនៅដៃ ចូលមក — ក៏ភិតភ័យញ័រអស់ទាំងប្រាណ — រត់ចូលទៅពួនសម្ងំក្នុងផ្ទះ ។

ឬ: បុរសពីរនាក់ — ឪពុកនឹងកូន — នាំគ្នាទៅ កាន …។

ឬថា: រាងកាយរបស់មនុស្សមាន: ក្បាល — ដងខ្លួន — ដៃ — ជើង — សក់ — មុខ — ភ្នែក —

ប្រមុះ — បង្កា — ប្ដាល់ — ប្វាស — ត្របៀក ៗ (ទើននេ

ប្រើគ្រៀសក៏បាន) ។

ឧទាហរណ៍ទី ២: (សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាបាលី)

ធិនា — ហត្ថា — យស្ស — សោ > ធិន្នហត្ថោ

(បុរិសោ) "(បុរស) មានដៃដាច់ហើយ" ។

១] សម្រាប់ប្រើគូសពីមុខលេខរៀង ពាក់ខសេចក្ដី

ក្នុងសៀវភៅ, លក្ខន្តិក:, ប្រការ, មាត្រាឬអត្ថបទណាមួយ,

ឧទាហរណ៍:

១ — អំពីការគំនាប់ទង់ជាតិ . . . . ;

២ — អំពីការគោរពទង់ជាតិ . . . . ,

៣ — អំពី . . . . ,

ឬប្រើចុចគូសពីមុខលេខយ៉ាងនេះ (.—) ក៏បាន,

ឧទាហរណ៍:

ប្រការ ១.— ស្ដីអំពី . . . . ;

ប្រការ ២.— . . . . ;

ឬថា:

មាត្រា ១.- . . . . ;

មាត្រា ២.- . . . . ;

គ) សម្រាប់ប្រើក្នុងពាក្យនិយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នាទៅវិញទៅមក,

ឧទាហរណ៍:

— នាង! ឯងបានចូលរៀនហើយឬនៅ?

— នៅ ។

— ចុះប្អូននាង?

— ប្អូនខ្ញុំក៏ពុំទាន់បានចូលរៀនដែរ ។

ឃ) សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងដើម ឬ ខាងចុងពាក្យានុគណាមួយ ដែលត្រូវការបំពេញ តាមលំនាំសព្ទបន្ទាប់ខាងដើម ឬ ខាងចុង,

ឧទាហរណ៍:

យុទ្ធវិធី, — សាស្ត្រ (អានថា: យុទ្ធវិធី, យុទ្ធ-សាស្ត្រ);

សេចក្ដីសុខ, — ចំរើន (អានថា: សេចក្ដីសុខ, សេចក្ដីចំរើន);

បញ្ញាសម័យ, សាយណ្ហ — (អានថា: បញ្ញាសម័យ, សាយណ្ហសម័យ) ។

ង) សម្រាប់ប្រើដាក់ចុងបន្ទាត់ សំគាល់ស័ព្ទដែលសរសេរឬបោះពុម្ពដល់ចុងបន្ទាត់ហើយ ប៉ុន្តែមិនទាន់អស់ព្យាង្គនៅឡើយ ត្រូវអានភ្ជាប់ទៅនឹងព្យាង្គខាងដើមបន្ទាត់ជាលំដាប់,

ឧទាហរណ៍:

នគរវត្តជាប្រាសាទមួយល្អជាងគេក្នុងចំ–ណោមនៃប្រាសាទទាំងឡាយនៅអង្គរ ...។

ប៉ុន្តែមិនត្រូវប្រើ វជ្ជសញ្ញា បែបនេះ ឲ្យខូចព្យាង្គនៃ

ស័ព្ទ, ដូចជា ... ហើ—យ, សរសេ—រ ។ល។

យ៉ាងនេះទៀយ, ត្រូវប្រើតែនៅទីបំផុតពាក្យនៃស័ព្ទដែលជាពហុពាក្យ ។

៣) សម្រាប់ប្រើគួសក្នុងការកត់ត្រាគោត្តនាម និងបកតិនាម,

ឧទាហរណ៍:

គួង-ប្រិយា, គួង-សោភ័ណ, គួង-សុគន្ធី, គួង-សុគន្ធារី ។

មានសញ្ញា ២ យ៉ាងទៀត ដែលលោកពប់បញ្ចូលក្នុងពួករជ្ជុសញ្ញា (–) នេះដែរ ព្រោះមានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ប្លែកគ្នាតែវិធីប្រើបន្តិចបន្តួច, ដូចមានពោលតទៅនេះ ៖

១) យតិភង្គ[១] ជាសញ្ញាមួយបែប មានរូបដូចរជ្ជុសញ្ញា (–) នេះដែរ សម្រាប់ប្រើដាក់ត្រង់ចន្លោះ

(១) ហៅថា "សហសញ្ញា" ក៏បាន ប៉ុន្តែមិនសូវប្រើ ។

សង្កាត់ពាក្យមួយម៉ាត់ដែលផ្ដាច់ចេញដោយខ្លួនពីគ្នា ត្រង់ចនោះឃ្លាគាថា, កាព្យ, ឃ្លោង,

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាបាលី)

ទុហេតុកាមតា សត្ត- បត្តាវ្ហស តិហេតុកា ។

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាខ្មែរ)

ប្ញាប់នេះបើប្ញា គួរឲ្យអស់មហា- ជនផង

ត្រង់ត្រាប់ . . . ។

សត្ត និង បត្តាវ្ហស ត្រូវភ្ជាប់គ្នា មហា និង ជន ក៏ត្រូវភ្ជាប់គ្នាដែរ, បែរជាផ្ដាច់ពីគ្នាតាមឃ្លារបស់កាព្យ, ត្រូវប្រើគ្រឿងសញ្ញា (–) នេះ ជាសំគាល់ឲ្យដឹងថាជាពាក្យភ្ជាប់គ្នា, យ៉ាងនេះ ហៅថា "យតិភង្គ" ។

ឧទាហរណ៍ទី ២:

ស្រគត់អស់តិ- ត្រៃយអង្គអចិ- ត្រៃយទ្រង់

ករុណា សព្វសត្វដាក់ដល់ មណ្ឌលសួគ៌ា គុណ

គាប់ជាតិជា ស្រូវស្រែផលបុណ្យ . . .;

ឧទាៈ ជ្បិតសីលជាយាន នាំរូបរូបបាន បៀស បាកបតុរា- បាយបាបបានដល់ មណ្ឌលសួគ៌ា- ល័យលុះមហា- និព្វានសេដ្ឋ(១). . ។

២) នយសញ្ញា ជាសញ្ញាមួយបែប មានរូបដូចវជ្ជិសញ្ញា (–) នេះដែរ, សម្រាប់ប្រើគូសក្រោមពាក្យដែលមានសេចក្ដីដូចគ្នាពីលើមក ឬ សម្រាប់ប្រើគូសពីក្រោមពាក្យដែលត្រូវទន្ទេញឲ្យចាំមាត់ ឬ ប្រើគូសក្រោមពាក្យសំខាន់ណាមួយ ដើម្បីធ្វើពាក្យនុះឲ្យឃើញជាក់ស្ដែងឡើង,

ក) ប្រើគូសក្រោមពាក្យដែលមានសេចក្ដីដូចគ្នាពីលើមក,

ឧទាហរណ៍:

ថ្ងៃអាទិត្យ ៩ រោច ខែពិសាខ

(១) ច្បាប់សុភាសិត ។

ថ្ងៃ ច័ន្ទ ១០ កោប ខែពិសាខ

— អង្គារ ១១ — —

— ពុធ ១២ — —

— ព្រហស្បតិ៍ ១៣ — —

— សុក្រ ១៤ — —

— សៅរ៍ ១៥ — —

បើនឹងប្រើក្បៀសពីរ (,,) ដូច្នេះក៏បាន ឬប្រើតួអក្សរ (–ដ–) នេះ ដោយសំគាល់សេចក្ដីថា "ដូចគ្នា" ដូច្នេះក៏បាន តាមចូលចិត្តប្រើ ។

១) សម្រាប់ប្រើគូសពីក្រោមពាក្យដែលត្រូវទន្ទេញឲ្យចាំមាត់,

ឧទាហរណ៍:

គុណនាមមាន ៣ យ៉ាងគឺ ៖ <u>បកតិគុណនាម ១</u>, <u>វិសេសគុណនាម ១</u> នឹង <u>អតិវិសេសគុណនាម ១</u> ។

គ) សម្រាប់ប្រើគួសពីក្រោមពាក្យសំខាន់ ដើម្បីធ្វើពាក្យនោះឲ្យឃើញជាក់ស្តែងឡើង,

ឧទាហរណ៍:

ព្រាហ្មណ៍គិតថា: "កូនទាំងឡាយរបស់អញមាន៤នាក់, អញនឹងឲ្យទ្រព្យដំនុំកូនទាំងឡាយ ៤ នាក់នោះ ដល់កូនម្នាក់" ។

(យតិភង្គ និង ឆយសញ្ញា ទាំង២យ៉ាងដូចពោលមកហើយនេះ មានរូបជាគំនូសខ្វែ (–) ដូចគ្នានឹង វជ្ជិសញ្ញា ដែរ ប៉ុន្តែគ្រាន់តែវិធីប្រើបន្តិចបន្តួច, ដូច្នេះគួរយើងកំណត់ហៅថា "វជ្ជិសញ្ញា" ដូចគ្នាទាំងអស់កបាន ដើម្បីឲ្យងាយដល់ការអាន និង ការចំណាំ) ។

ឃ) សំនួរ

វជ្ជិសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចជាអ្វី? សម្រាប់ប្រើបានយ៉ាងណា ខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍គ្រប់

ៗមកពន្យល់? មានសញ្ញាអ្វីទៀត ដែលប្រើដូចគ្នានឹងវជ្ឈសញ្ញា នេះ? ចូររាប់ឈ្មោះមកមើល? ក្នុងសញ្ញានីមួយៗ មានវិធីប្រើដូចម្ដេចខ្លះ? ចូរនាំយកសញ្ញាមួយម្ដងៗមកអធិប្បាយជាឧទាហរណ៍ គ្រប់ៗ ទាំងអស់ឲ្យល្មមស្ដាប់បាន? សញ្ញាទាំង ២ យ៉ាងខាងក្រោយ បើយើងហៅថា “វជ្ឈសញ្ញា” តែម្យ៉ាងបានដែរឬទេ?

១) ចម្លើយ

... ...

(៧) មជ្ឈណ្ឌសញ្ញា[១] (...)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (...)

(១) ហៅថា “ពងត្រី” ក៏បាន ។

សម្រាប់ប្រើក្នុងការ “រាប់ហេតុ, របស់, ប្រដាប់ប្រដា” ជាដើម ដែលមានទំនងដូចគ្នា ឬស្រដៀងគ្នា ដែលអ្នកសរសេរ ឬ បោះពុម្ព ពុំបាននាំយកមករៀបរាប់ដោយសព្វគ្រប់ នៅមានច្រើនតទៅទៀត, មានអត្ថន័យប្រហែលគ្នានឹងពាក្យថា “ជាដើម”,

ឧទាហរណ៍:

សាលារៀនខ្ញុំមាន: តុ, ទូ, កៅអី . . . ។

សម្រាប់ប្រើចុច “លិខិត, បណ្ណ, វិក្កយប័ត្រ, វត្តបទ ឬ មេរៀនផ្សេងៗ” ត្រង់ចន្លោះដែលគេទុកចំហឲ្យចុះសេចក្ដីបំពេញតាមមុខការដែលត្រូវបំពេញ,

ឧទាហរណ៍:

សូមទានខ្ញុំប្របាទ ឬ នាងខ្ញុំឈ្មោះ . . . . .
អាយុ . . . ឆ្នាំ, ជាតិ . . . . . របររកស៊ី . . . . .
ទីលំនៅៗឃុំ . . . ស្រុក . . . . . ខេត្ត . . . . ។

ដូចជាៈ រាល់យប់ខ្ញុំទទួលទានដំណេកក្នុង.... ជាមួយនឹងបងខ្ញុំ, ក្នុងមុងខ្ញុំមាន .... សម្រាប់កើយ, មាន ...... សម្រាប់ដណ្ដប់ ។ល។

មួយយ៉ាងទៀត, មច្ឆណ្ឌសញ្ញា (...) នេះ សម្រាប់ប្រើក្នុងពេលដែលមានសេចក្ដីព្រួយកង្វល់ ឬ មានអារម្មណ៍ដទៃណាមួយ ចូលមកច្របូកស្ទះគំនិតកាត់ផ្ដាច់ប្រយោគដែលបានផ្ដើមនិយាយមិនឲ្យពោលតទៅទៀតបាន,

ឧទាហរណ៍ៈ

ខ្ញុំ...; យី!...; យីអើ!...; យីអើហ្ន៎!... ។

(មច្ឆណ្ឌសញ្ញា (...) នេះ លោកកំណត់ឲ្យប្រើ ចុច ៣, បើមានពាក្យវែង ឲ្យប្រើ ចុចបន្ថែមបីៗជាលំដាប់តទៅ, កុំប្រើ ចុច ២, ចុច ៤ ឬ ចុច ៥ ដូច្នេះឡើយ) ។

មួយបែបទៀត, សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងដើមប្រយោគ ដើម្បីឲ្យដឹងថាមានសេចក្តីពីខាងដើមមកច្រើន ប៉ុន្តែអ្នកសរសេរចាប់ច្បួយកតែត្រង់កន្លែងខាងចុង ដ៏ជាសេចក្តីសំខាន់ដែលខ្លួនត្រូវការ,

ឧទាហរណ៍:

បោរាណាចារ្យ លោកប្រដៅថា:

"...ធម្មតាអ្នកជាជាតិ កាលគេអាទ៌ឲ្យគិតគូរ...;

៣) សំនួរ

មប្ពុណ្ណសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចជាអ្វី? សម្រាប់ប្រើចុះក្នុងការសរសេរ? មានអត្ថន័យដូចម្តេច? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់មើល?

៤) ចម្លើយ

* * *

(។បេ។)ឬ(។ល។)	(។បេ។)ឬ(។ល។)	(។បេ។)ឬ(។ល។)
(៚លៈ)ក៏(៚ណៈ)	(៚លៈ)ក៏(៚ណៈ)	(៚លៈ)ក៏(៚ណៈ)

(៨) បេយ្យាល (។បេ។)ឬ(។ល។)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប សម្រាប់ប្រើបំព្រួញសេចក្តីវែងឲ្យខ្លី ឬ ច្រើនឲ្យតិច, ប្រើតែអក្សរ ១ តួខាងដើមថា ។បេ។ (អានថា ប៉េ) ក៏បាន, ប្រើតែអក្សរ ១ តួខាងចុងថា ។ល។ (អានថា ល៉ះ) ក៏បាន;

ក្នុងភាសាខ្មែរច្រើនប្រើ (។ល។) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

ប្រដាប់ប្រដាដែលខ្ញុំយកទៅរៀនមានច្រើនមុខ គឺសៀវភៅសរសេរ, សៀវភៅអាន, ដងប៉ាកការ បន្ទាត់, ទឹកខ្មៅ ។ល។

ក្នុងភាសាបាលីច្រើនប្រើ (។បេ។) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

នមោ តស្ស ភគវតោ ។ល។

ឬ នមោ ។ល។ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ក) សំនួរ

បេយ្យាល មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ខ) ចម្លើយ

* * *

(·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·)
(·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·)

(៩) អាទិសង្កេត[១] (·)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបសណ្ឋានជាចំណុចមួយ

---

(១) ហៅថា "អក្សរសង្ខេប" ក៏បាន; មើលក្នុងវចនានុក្រម "ពួកអក្សរកា" ។

យ៉ាងនេះ (·) សម្រាប់ប្រើចុចពាក្យវែងបំព្រួញឲ្យទៅជាអក្សរសង្ខេប គឺយកតែអក្សរមួយគួៗ ខាងដើម ពីក្នុងពាក្យមួយ ៗ មកប្រើ ដើម្បីកុំឲ្យពិបាកសរសេរវែងពេក ព្រោះជាពាក្យដែលគេត្រូវប្រើញឹកញាប់, គេអាចដឹងគ្រប់គ្នា,

ឧទាហរណ៍:

កិ. (គឺកិរិយាស័ព្ទ); គុ. (គឺគុណស័ព្ទ); ន. (គឺនាមស័ព្ទ); និ. (គឺនិបាតស័ព្ទ); ឧ. (គឺឧទានស័ព្ទ); ឧទា. (គឺឧទាហរណ៍); ព. ស. (គឺពុទ្ធសករាជ); គ. ស. (គឺគ្រិស្តសករាជ); ភ. ព. (គឺភ្នំពេញ) ជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើចុចក្នុងការសរសេរលេខ ត្រង់ខ្ទង់ពាន់ ដើម្បីឲ្យស្រួលអាន,

ឧទាហរណ៍:

៣៥.១៦២ ។ ៨៧.២៦៣ ។ ២.៤៩៨ ។

ប៉ុន្តែក្នុងការពប់សករាជ មិនត្រូវប្រើចំណុចនេះទេ ។

ក) សំនួរ

អាទិសង្កេត មានសណ្ឋានដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើចុចយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* * *

(') (') (') (') (') (') (') (') (') (') (')
(,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,)

[១០] ក្បៀស(១) (,)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (,) សម្រាប់

(១) ច្បាប់ខ្លះហៅថា ''ចុល្លភាគ'' ។

ប្រើញែកសេចក្តីកន្ត្រៃយោគជាភាគតូចៗ, ប៉ុន្តែតាមធម្មតា គេច្រើនតែប្រើដកឃ្លា,

មានពាក្យពិសេសខ្លះដែលគួរប្រើក្បៀស (,) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

ទង់ជាតិមាន ៣ ពណ៌គឺៈ ខៀវ, ស, ក្រហម ។

សម្រាប់ប្រើកន្លែងការរាប់ឈ្មោះ ឬរាប់វត្ថុមួយៗ,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះ ក ១, ឈ្មោះ ខ ១, ឈ្មោះ គ ១, ឈ្មោះ ឃ ១ ទាំង ៤ នាក់នេះត្រូវជាបងប្អូនបង្កើតនឹងគ្នា ។

ឧទាហរណ៍ ទី ២:

រាប់ចំនួនរបស់, ដូចជា: តុ, ទូ, កៅអី... ។

ក្រៅពីនេះនៅមានច្រើនទៀតកន្លែងការរាប់ចំនួន,

ឧទាហរណ៍:

៣ម៉,៣៦ ។ ៦៣ស៊,២១ ។ល។

ក) សំនួរ

ក្បៀស មានសណ្ឋានដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរនាំឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

១) ចម្លើយ

* * *

(១១) បំណុចក្បៀស[១] (;)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (;) សម្រាប់ប្រើញែកសេចក្តីជាភាគ តែភាគនោះធំជាងភាគដែលញែក

(១) ច្បាប់ខ្លះហៅថា "មហាភាគ" ។

ដោយដកឃ្លា ឬ ដោយក្បៀស ប៉ុន្តែតូចជាងភាគដែល

ញែកដោយខណ្ឌ ឬ ល្បះ,

ឧទាហរណ៍:

រូបទង់ជាតិទាំងមូល ជាតំណាងកេរ្តិ៍មរតក

ជាតិ ដែលពេញបរិបូណ៌ដោយជ័យជំនះ; ជា

តំណាងនៃសេចក្ដីបិប្ដើងរុងរឿង, សេចក្ដីថ្លៃថ្នូរនឹង

ការស៊ូស្លាប់រស់, ជាតំណាងសេរីភាពរបស់ជាតិ

និងដួងកែវរបស់ប្រទេស; . . . . ។

(:) ការសំនួរ

ចំណុចក្បៀស មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់

ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍

មកពន្យល់ផង?

ខ) ចម្លើយ

* *
*

(១២) បំណុចពីរគូស(១) (៖)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (៖) សម្រាប់ប្រើដាក់ពីមុខសេចក្ដីដែលបំរុងនឹងរៀបរាប់ ឬ បំរុងនឹងអធិប្បាយតទៅ,

ឧទាហរណ៍:

ព័ណ៌និងរូបភាពទង់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានការសំគាល់ដូចតទៅនេះ ៖

---

(១) ហៅថា "ទ្វិពិន្ទុលេខ" ក៏បាន ។

ក) ពណ៌នៃជាតិ

១.- ខៀវ ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីសុភាព, ទន់ភ្លន់, ស្លូតត្រង់ ។

២.- ស ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីសុចរិត, យុត្តិធម៌, បរិសុទ្ធ ។

៣.- ក្រហម ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីអង់អាច ក្លាហាន ។

ចូរសំគាល់: បំណុបពីរគូស (ឱ) នេះ ហៅថា "ទ្វិពិន្ទុលោ" ក៏បាន ព្រោះមាន ពិន្ទុ ពីរ មាន គំនូស មួយនៅចន្លោះកណ្ដាលជាគ្រឿងសំគាល់ ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំនឹង វិសជ្ជនីយ (ះ) នេះ ។

បើនឹងប្រើ យុគលពិន្ទុ (:) នេះ តាមទម្លាប់ដើម មកក៏បានដូចគ្នា ។

គ) សំនួរ

បំណុបពីរគូស មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? មានអ្វី

ជាគ្រឿងសំគាល់គួរឲ្យចំណាំបាន? មានទ្រង់ទ្រាយបែកគ្នានឹង យុគលពិន្ទុ វិសជ្ជនីយ យ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* * *

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

(១៣) បុប្ផសញ្ញា (?)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (?) សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងចុងនៃប្រយោគសួរ, ផណ្ដឹង, ឆ្ងល់ឬសង្ស័យ,

ឧទាហរណ៍ៈ

អ្នកឈ្មោះអី ?

– នៅស្រុកណា ?

– មកមានការអី ?

– ម៉េបទៅ ! រឿងអ្នក ?

– ឱ ! ដូច្នោះឬ ?

ក) សំនួរ

បុច្ឆសញ្ញា មានរូបដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើដាក់អ្វី?

ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

១) ចម្លើយ

*
* *

¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡!¡

[១៤] ឧទានសញ្ញា (!)

ឧទានសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (!) សម្រាប់ប្រើក្នុងការបន្លឺ ឬ កំទរសំដីញ៉ាំងៗ ដោយមានអំណរ, ទុក្ខព្រួយ, ការសើច, ហេតុអស្ចារ្យ, សេចក្ដីសប់ស្ញែង, ការភ្ញាក់, ភ័យ, សេចក្ដីឆ្ងល់, ក្រោធ, ការស្ងួន, ការតក់ស្លុត, សំរេក, តំអូញ, សេចក្ដីឈឺចាប់ខ្លាំង, ការអស់ចិត្ត ឬ ការយល់សេចក្ដីជាក់ ។ល។,

ឧទាហរណ៍:

អ៊ីតប៉ុនអញ!; អើ! មែនហើយ!; ឱ! ពុទ្ធោ អើយពុទ្ធោ!; ឱ! រូបអើយរូបលំបាកអ្វីម៉្លេះទេ!; ឱ! ដូច្នោះទេតើ!; ណ្ហើយ! ឯវិត្រឹមណាំងបុះ!; ក្បាច់បម្លាក់ធ្លាក់លើជញ្ជាំងឬប្រាសាទនគរវត្តនៅរស់

រងើក! គួរឲ្យអស្ចារ្យមែនហ្ន៎ះ!; យី៎ះ! ម៉េចអីបេះ!; យី៎ះ! ពស់ធំណាស់!; អើ! ម៉េចទៅកូនអ្នករៀនដល់ណាហើយ?; ទៅៗ!; ឱ! កូនអើយកូន! មិនគួរនឹងព្រាត់ពោលម្ដាយសោះ!; អែយ៉ះ!; អែយ៉ូយ!; អ៊ូយ!; អ៊ែយ៉ា!;...។

ឧទានសព្ទនេះ បើចែកជាឈ្មោះមាន ៣ យ៉ាងគឺ:

១) សព្ទណាដែលប្រើបន្ទឺ ឬ កំទរស់ដីចំពោះពាក្យ ដូចជា: "ស្ញើប, អស្ចារ្យ ឬ ពាក្យស្ញប់ស្ញែង" ជាដើម ហៅថា "អច្ឆរិយសព្ទ" ។

២) សព្ទណាដែលប្រើបន្ទឺ ឬ កំទរស់ដីចំពោះពាក្យ ដូចជា: "សរសើរ, ស្រឡាញ់ ឬ គាប់ចិត្តនឹងរបស់អ្វីមួយ" ជាដើម ហៅថា "វិម្ហយសព្ទ" ។

៣) សព្ទណាដែលប្រើបន្ទឺ ឬ កំទរស់ដីចំពោះ

ពាក្យ ដូចជាៈ "មានទុក្ខព្រួយ" "មានសេចក្ដីសំវេគ" ជាដើម ហៅថា "សំវេគសញ្ញា" ។

សេចក្ដីសំគាល់ៈ

(អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយសញ្ញា, សំវេគសញ្ញា ទាំង៣ យ៉ាងនេះ បើនឹងហៅថា "ឧទានសញ្ញា" តែម្យ៉ាងក៏បាន ព្រោះមានគំនូសយ៉ាងនេះ (!) ជាគ្រឿងសំគាល់ដូចៗគ្នាទាំងអស់) ។

គ) សំនួរ

ឧទានសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើជាក់មុខពាក្យយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? បើចែកជាឈ្មោះមានប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូរពប់ឈ្មោះហើយទាញយកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង? បើនឹងហៅថា "ឧទានសញ្ញា" តែម្យ៉ាងបានឬទេ?

១) ចម្លើយ

* * *

(“ ”) ឬ (« »)	(“ ”) ឬ (« »)	(“ ”) ឬ (« »)	(“ ”) ឬ (« »)
(„ ”) ឬ (« »)	(„ ”) ឬ (« »)	(„ ”) ឬ (« »)	(„ ”) ឬ (« »)

(១៩) វិទ្ធារសញ្ញា[១] („ ”) ឬ (« »)

ខណ្ឌសញ្ញានេះ មានសណ្ឋានជា ២ បែបយ៉ាងនេះ („ ”) ឬក៏យ៉ាងនេះ (« »)[២] សម្រាប់ប្រើពាំងពាក្យ ឬ ពាំងសេចក្ដីរបស់អ្នកដទៃ ដែលគេនាំយកមកសរសេរក្នុងប្រយោគមួយ ៗ

---

(១) ហៅថា „អញ្ញប្រកាស” ក៏បាន ។

(២) នឹងហៅថា „កោណសញ្ញា” ដើម្បីស្រួលចំណាំកុំឲ្យច្រឡំគ្នាក៏បាន ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ :

កាលព្រះសក្យមុនីសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជិតបរិនិព្វាន ទ្រង់ផ្តាំថា: "ម្នាលអានន្ទ! អំណើះតពីតថាគតទៅ ធម៌វិន័យនឹងជាសាស្តានៃអ្នកទាំងឡាយជាតំណាងតថាគត" ។

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

បរាជ័យ "ចាញ់" អបរាជ័យ "ឈ្នះ, ជំនះ" ។

ឧទាហរណ៍ទី ៣ :

រូបប្រាសាទដែលតាំងនៅចំកណ្តាលផ្ទៃទង់ជាតិខ្មែរនោះ លោកសំដៅយកប្រាសាទនគរវត្តជាក់ស្តាំងថា ៖

«ក្នុងពិភពលោក ពុំមានប្រទេសណាមួយ មានប្រាសាទបុរាណធំសម្បើមដូច្នេះឡើយ» ។ *ប្រាសាទនេះជាទីប្រតិស្ឋានសាសនាផង ។*

វិទ្យាសញ្ញានៃកោណសញ្ញា (" " ឬ « ») *នេះ ក្នុងភាសាបាលីក៏មានយកមកប្រើជាលេខក្នុងខ្លះដែរ)* ។

ក) សំនួរ

វិទ្យាសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? មានប៉ុន្មានបែប? ហៅបានយ៉ាងណាខ្លះ? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរទាញឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ខ) ចម្លើយ

* * *

(‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) ‘ ’) ‘ ’)

(‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’

[១៦] អន្តរសញ្ញា[១] (‘ ’)

ខណ្ឌសញ្ញាបើកបិទមានរូបសណ្ឋានយ៉ាងនេះ (‘ ’)

(១) ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា (ប៉. ស. ធម្មាភោ) រៀបរៀងបន្ថែម ។

សម្រាប់ប្រើបើកបិទពាំងសេចក្ដីដែលអ្នកដទៃនិយាយ ហើយអ្នកម្នាក់យកសេចក្ដីនោះមកនិយាយដំណាល ឬប្រាប់គំនិតរបស់ខ្លួន នោះត្រូវយកខណ្ឌសញ្ញានេះដាក់ពាំងដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំសេចក្ដីដែលបាននិយាយរួចហើយ នឹងសេចក្ដីដែលត្រូវនិយាយតទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

... កុមារនោះមកដល់ក៏និយាយប្រាប់សំឡាញ់ថា: "ខ្ញុំពុំបានមកជួបភ្លាម ព្រោះក្នុងពេលដែលខ្ញុំបានទៅដល់ផ្ទះ ស្រាប់តែម្ដាយខ្ញុំប្រាប់ថា: 'ព្រឹកនេះ ឯងត្រូវនៅចាំផ្ទះ ព្រោះអញមិននៅ', ទើបខ្ញុំពុំអាចចៀតមកបាន..." ។

ឧទាហរណ៍ទី ២:

"ខ្ញុំគិតថា: 'ថ្ងៃនេះ គ្មាននរណាមកទេ' បានជាខ្ញុំគ្មានប្រុងប្រៀបអ្វីសោះ..." ។

អ្នករៀនភាសាបាលី តែងហៅដោយទម្លាប់ថា "សញ្ញាលេខក្នុងជាន់ទី ២",

ឧទាហរណ៍:

"នាហំ ឯវំ វទាមិ, ឯកស្មឹ បន បិណ្ឌចារិកត្ថេរេ ឃរទ្វារេ ឋិតេ, សស្សុពេ មេ អបេយ្យាទកំ មធុបាយាសំ បរិភុញ្ជន្តោ តំ ន មនសិករោតិ, អហំ 'មយ្ហំ សស្សុយា តមស្មឹ អត្តភាវេ បុញ្ញំ ន ករោតិ បុរាណបុញ្ញ-មេវ ខាទតីតិ ចិន្តេត្វា 'អត្ថិបិ ភន្តេ, មយ្ហំ សស្សុយា បុរាណំ ខាទតីតិ អវចំ; ឯត្ថ មេ កោ ទោសោ ។

ក] សំណួរ

អត្ថសញ្ញា មានរូបសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើបិទរាំងសេចក្តីយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ឲ្យសព្វគ្រប់មើល?

១) ចម្លើយ

* *
*

[( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )]

[( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )]

[១៧] វង់ក្រចក(១) [( )]

ខណ្ឌសញ្ញាមួយគូមានរូបសណ្ឋានដូចជាវង់ក្រចកយ៉ាងនេះ [( )] សម្រាប់ប្រើបិទរាំងសេចក្ដីដែលមានដំណើរដោយឡែក, សេចក្ដីរាយរង, សេចក្ដីបន្ទាប់បន្សំ ឬ ប្រើរាំងពាក្យខែដាដើម,

---

(១) ហៅថា " នខសញ្ញា " ក៏បាន ៕

ឧទាហរណ៍:

សុគមង្គល! ពាក្យប្រើដោយសន្មតិ (តាមសម័យនិយម) សម្រាប់ឲ្យពរដល់អ្នកដែលរៀបចេញដំណើរទៅកាន់ទីឆ្ងាយ: សុគមង្គល! "សូមអញ្ជើញទៅឲ្យសុខសប្បាយ!" (ប្រើជា សុយាត្រា! ដូច្នេះក៏បាន);

ឧទាហរណ៍ទី ២:

អស្សេន (យុត្ដោ) — រថោ > អស្សរថោ "រថ (ដែលជនទឹមហើយ) ដោយសេះ";

សេចក្ដីកន្សែងក្រុបក នេះ បើគេមិនប្រើកបាន ឥតមានធ្វើឲ្យខូចសេចក្ដីកន្សែងប្រយោគទេ ។

ក) សំណួរ

វង្កក្រុបក មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើបទកាំងសេចក្ដីយ៉ាងណាខ្លះ? បើគេមិនប្រើបានឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

១) ចម្លើយ

* * *

([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ])

([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ])

(១៨) វង់ដង្កៀប[១] ([ ])

ខណ្ឌសញ្ញាមួយគូមានរូបសណ្ឋានយ៉ាងនេះ ([ ]) សម្រាប់ប្រើដូចគ្នានឹងវង់ក្រចកធម្មតាដែរ, ប៉ុន្តែគេច្រើនប្រើចំពោះសេចក្តីត្រង់ណាដែលគេមានវង់ក្រចកធម្មតារួចមកហើយ ឬ សម្រាប់ប្រើរាំងលេខមាតិកាជាដើម,

(១) សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី (ជ. ណា. ជោតញ្ញាណោ) សង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ ឲ្យឈ្មោះថា « វង់ដង្កៀប » ។

ឧទាហរណ៍ៈ

ប្រាសាទបាយ័ន តាំងនៅបំកណ្ដាលនគរធំ ហៅថា "យសោធរគិរី" ប្រែថា "ភ្នំទ្រង់យស" ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ (jayavarman VII) ទ្រង់កសាង ក្នុងរវាង ព.ស. ១៧៤៣ ទៅ ១៨០០); ប្រាសាទនេះមានកំពស់ ៤៥ ម៉ែត្រ ... ។

សម្រាប់ប្រើក្នុងគណិតសាស្ត្រ,

ឧទាហរណ៍ៈ

[(− ២៤) × (+ ៣២) × (− ១៦)]: (− ៤)

ឬ $[2x + y - (x + 2y)] \times [3x - 2y - (2x - 3y)]$.

សម្រាប់ប្រើកំនលេខមាតិកាដែលគេនាំយកមកប្រើដាក់រៀននៅខាងដើមសេចក្ដីសំខាន់ៗ,

ឧទាហរណ៍ៈ

(១២៨) នាមសព្ទតាំងពី ២ បទឡើងទៅដែលបំព្រួញរួមបួលគ្នាជាបទមួយហៅថា "សមាស";

ក) សំណួរ

វង់ដង្កៀប មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើបិទរាំងសេចក្ដីយ៉ាងណាខ្លះ? យកមកប្រើរាំងឃ្នាលេខបានឬទេ? ប្រើក្នុងគណិតសាស្ដ្របានឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

(វង់ដង្កៀប (( )) នេះ ក្នុងសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកសម្រាយ ក៏មានយកមកប្រើរាំងលេខមាតិកាដែរ);

១) ចម្លើយ

* *
*

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

[ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ] [ ]

(១៩) វង់ក្រចកចំហៀង(១) [ ]

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋានដូចវង់ក្រចកមួយចំហៀងយ៉ាងនេះ [ ] សម្រាប់ប្រើកំងលេខ ឬ កំងអក្សរមួយតួៗ ដែលគេយកមកប្រើរៀងជាមាតិកាពប់អង្គសេចក្ដីក្នុងសៀវភៅ, ក្បួនច្បាប់, លក្ខន្តិកៈ ឬ លិខិតផ្សេងៗ ។ល។

ឧទាហរណ៍:

អំពីមហាសន្និបាត

សមាជិកទាំងឡាយនៃគណៈកម្មាធិការ មករួមប្រជុំគ្នាជាមហាសន្និបាតសាមញ្ញ ដើម្បី ៖

(១) ហៅថា "អឌ្ឍនខសញ្ញា" ក៏បាន ។

ឥ) ជ្រើសតាំងសមាជិកទាំងឡាយនៃគណៈកម្មាធិការនាយក;

ឲ) ស្ដាប់សេចក្ដីរាយការណ៍ . . . . ;

ឳ) ពិភាក្សាអំពីបញ្ហាទាំងឡាយ . . . . ,

សម្រាប់ប្រើកន្លែងតែមុខលេខ ដែលយកមកប្រើរៀងជាមាតិកា នៅខាងដើមសេចក្ដីនីមួយៗ,

ឧទាហរណ៍:

ការសិក្សា (គឺសាលារៀនទូទៅ) ពោលដោយសង្ខេបមាន ៤ ប្រភេទ[១] គឺ ៖

១) វិទ្យាសិក្សា រៀនវិទ្យាសាស្ត្រផ្សេងៗ មានអក្សរសាស្ត្រជាដើម;

២) បរិយាសិក្សា រៀនរក្សាបុគ្គលកិរិយាមារយាទ;

(១) ស្រង់ពីសៀវភៅ ព្រះពោធិវង្ស (ហ.ត សុវណ្ណវជិរប្បញ្ញោ) ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ។

៣) កម្មសិក្សា រៀនកាន់ការ គឺរៀនឲ្យចេះធ្វើការ ថែកស្អាតជំនាញ ;

៤) កាយបរិហារសិក្សា រៀនរក្សារូបកាយ ឲ្យបានប្រកបដោយអនាម័យសុខភាព ។

ក) សំនួរ

វិជ្ជាក្របកបំហៀង ឬ អក្ខរសិក្សា មានរូបសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ខ) ចម្លើយ

(២០) អវគ្គហសញ្ញា[១] (៎)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋានស្រដៀងនឹងពងដង្កូវខ្មៅក្រញ៉ង់នេះ (៎) សម្រាប់ប្រើតបទសន្ធិភ្ជាប់ស័ព្ទពីរដែលមានស្រៈនៅជិតផ្ទាល់គ្នា ហើយត្រូវលុបស្រៈមួយចេញ ដោយដាក់ខណ្ឌសញ្ញានេះជំនួស, មានវិធីប្រើដូចគ្នានឹង អាប៉ូស្ត្រូហ្វ៍ (Apostrophe) ឬរាំង (') នេះ (ប្រើចំពោះតែភាសាសំស្ក្រឹត),

ឧទាហរណ៍ :

សោ អបិ > សោ៎បិ, សោ អហំ > សោ៎ហំ, តេ អបិ > តេ៎បិ ជាដើម ;

---

(១) អវគ្គហ : (អានថា: អៈវ៉កគ្រ្គះហៈ) ន. (សំ. អវគ្រហ :, ម. អវគ្គហ ប្រែថា: "គ្រឿងជំទាស់, គ្រឿងរាំង, ហេតុដែលនាំឲ្យទើសទាក់, ឧបសគ្គ"), (មើលវចនានុក្រមភាគទី ២ ពួកអក្សរ អ)។

បើភាសាសំស្ក្រឹត ដែលសរសេរជាអក្សរឡាតាំង ត្រូវប្រើយ៉ាងនេះ ជា: So' Pi, So' Ham, Te' Pi;

ខាងភាសាបាលី បើយក អាប៉ូស្ត្រូហ្វ៍ (') នេះមកប្រើជំនួស អវគ្រហសញ្ញា (៖) នេះ ត្រូវតាមសម័យនិយមក៏បាន ដើម្បីឲ្យងាយមើលនឹងងាយសរសេរ,

ឧទាហរណ៍:

សោ'បិ, សោ'ហំ, តេ'បិ ជាដើម ។

អវគ្រហសញ្ញា (៖) នេះ ដូចគ្នានឹងខណ្ឌសញ្ញា អាប៉ុស្ត្រូហ្វ៍ដែលប្រើខាងភាសាបារាំង,

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាបារាំង)

Je Ai > J'ai, Le Homme > L'homme, Le Estomac > L'estomac ETC...;

ញ) សំនួរ

អវគ្រហសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើ

តបទអ្វី? មានវិធីប្រើដូចគ្នានឹងសញ្ញាអ្វី? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* *
*

ចប់វិធីប្រើខណ្ឌសញ្ញា

បកិណ្ណកសញ្ញា

សញ្ញា (<) នេះ ហៅថា "អាគតសញ្ញា"

សំគាល់សេចក្ដីថា "មកពី",

ឧទាហរណ៍: អត្តូបជីវី < អត្ត + ឧបជីវី "អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយអាស្រ័យកម្លាំងរបស់ខ្លួន" ។

ក្នុងគណិតសាស្ត្រសម្គាល់ថា "តូចជាង",

ឧទាហរណ៍:

៣ < ៦ (ចំនួន "៣" តូចជាងចំនួន "៦") ។

* *
*

សញ្ញា (>) នេះ ហៅថា "គតសញ្ញា"

សំគាល់សេចក្ដីថា "ទៅជា",

ឧទាហរណ៍:

ក + ិ > កិ;

ខ + ិ > ខិ;

គ + ិ > គិ;

ឃ + ិ > ឃិ;

ង + ិ > ងិ;

កន្ទិតគណិតសាស្ត្រសម្គាល់ថា "ធំជាង"

ឧទាហរណ៍:

១ > ក (ចំនួន "១" ធំជាងចំនួន "ក" ។

* *

*

សញ្ញា (%) នេះ ហៅថា "១ណ្ឌបរិយោសាន" សម្រាប់ប្រើដាក់កន្ទុយបំផុតបង្អស់ នៃសេចក្ដីមួយ ៗ ឬ រឿងមួយ ៗ ដែលចប់ស្រេច ។

១ណ្ឌបរិយោសាន (%) នេះ ខ្មែរមិនសូវប្រើទេ ប្រើនប្រើតែ ១ណ្ឌ (។) នេះឬ ប្រើ ល្បះបរិយោសាន (។) នេះតាំងអស់ ។

មានប្រើតែក្នុងការចែកភាគក្នុងចំនួនរយ ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Pourcentage) ហៅថា ភាគរយ (%),

ឧទាហរណ៍:

បំពោះការលក់អសង្ហារិមវត្ថុ ពន្ធប្រថាប់ត្រា គេត្រូវយកដប់ប្រាំភាគរយ (១៥%) លើតម្លៃលក់......;

ឬថា:

បើអ្នកទិញសៀវភៅខ្ញុំយកទៅលក់ ខ្ញុំនឹងគិតរង្វាន់ជូនអ្នកម្ភៃប្រាំភាគរយ (២៥ %) ...... ។

* * *

សញ្ញា (+) នេះ ហៅថា "កាកបាទ" សំគាល់សេចក្ដីថា "នឹង" ឬ "ហើយនឹង",

ឧទាហរណ៍:

ក + ប > កប; កា + ប > កាប ។

១ + ២ = ៣; ៣ + ២ = ៥ ។

* *
*

សញ្ញា (=) នេះ បើប្រើក្នុងអក្សរសាស្ត្រត្រូវសំគាល់សេចក្ដីថា "គឺ, ទៅជា" ឬ "ជា",

ឧទាហរណ៍:

អ + អិ = អេ; អ + ឧ = ឱ;

បើប្រើដាក់ពីក្រោមពាក្យ គឺពីក្រោមបន្ទាត់ នោះរបៀបប្រើដូចគ្នានឹងវង្គុសញ្ញាដែរ, តែអាចបង្អុលបង្ហាញសេចក្ដីឲ្យច្បាស់ជាងវង្គុសញ្ញានោះទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

បណ្ដាកូនសិស្សដែលចូលប្រឡង ១០ នាក់នោះបាន ជាប់តែ ៥ នាក់ទេគឺ:

ស៊ុន-ដា ១, នាងប័ត្ន-បុប្ផា ១, នាងប៊ុត-លតា ១, ស៊ុខ-ស៊ីរី ១, សេង-វិឡុនា ១;

បើប្រើកន្សែងគណិតសាស្ត្រ ត្រូវសំគាល់សេចក្ដីថា "ស្មើនឹង" ឬ "ត្រូវជា",

ឧទាហរណ៍:

៤ : ២ = ២; ៤ + ២ = ៦ ... ជាដើម ។

* *
*

សញ្ញា (×) នេះ សម្រាប់ប្រើកន្សែងគណិតសាស្ត្រ ប្រែថា "គុណនឹង" ជាសញ្ញាសំគាល់សេចក្ដីថា "ត្រូវបង្កើន ឬ ទ្វេភាគ ឬ បំនួនឲ្យច្រើនឡើង",

ឧទាហរណ៍:

៥ × ២ = ១០ ... ជាដើម ។

— បប់ —

បញ្ជីសៀវភៅ

ផ្សាយចេញពីបណ្ណាគារ ប៊ុត-នាង

១– អភិធម្មមាតិកាប្រែ ៨៥,០០
២– ធប្បករណាភិធម្មប្រែ ៨,០០
៣– ព្រហ្មវិហារកថា ១៥,០០
៤– គិហិវិន័យសួរ–ឆ្លើយ (សម្រាប់ឧបាសក) ២១,០០
៥– អភិធម្មត្ថសង្គហសង្ខេប ៨,០០
៦– អរិយធនកថា ៦,០០
៧– ត្រៃសរណគមនវិធី ១០,០០
៨– សាសនាគឺអ្វី សួរ–ឆ្លើយ ២០,០០
៩– ធម្មរាសី (សម្រាប់ធម្មវិន័យថ្នាក់ឯក–ទោ) ២០,០០
១០– ត្រៃរត្នវិនិច្ឆ័យ (ពិស្តារ) ៣៥,០០
១១– មារាទិវិជ័យ ១០,០០
១២– ប្រជុំលិខិត ៣៥,០០
១៣– ទម្លាប់ទំនៀម ២០,០០
១៤– រាជសព្ទ ១០,០០
១៥– ច្បាប់បណ្តាំឪពុក ៤,០០
១៦– ច្បាប់ហែមហាជន ៤,០០
១៧– ល្បើកឧច–ស៊ីឌឺ (ប្រែចេញពីហ្វាប់ឡាហ្វុងតែណ៏) ១៥,០០
១៨– ចោរបិទមុខ (៥ ខ្សែចប់) ១០,០០
១៩– ចោរលួចប្រាក់ (២ ខ្សែចប់) ១៣,០០

២០ - មគ្គលីផល (៤ ខ្សែចប់) ៨,១០០
២១ - សុវណ្ណកាមស (៥ ខ្សែចប់) ១០,០០
២២ - នាងវិមានច័ន្ទ ១១,០០
២៣ - សុភាទន្សាយ ៨,០០
២៤ - ព្រេងភាសនាអនាគត ១៥,០០
២៥ - ព្យាករណ៍សាស្ត្រ (តម្រាកាត់សប្តិ នឹង មើលប្រផ្ទិយ) ១៥,០០
២៦ - តម្រាជាប់ឲ្យល័ត ១០,០០
២៧ - ព្រហ្មជាតិទី ១ (ក្បួនទាយគ្រប់យ៉ាង) ៣០,០០
២៨ - — ទី ២ (— ដ —) ៣០,០០
២៩ - — ទី ៣ (— ដ —) ៣០,០០
៣០ - ភាសិតសម្រាំង (ទី ១ – ២ – ៣) ១៥,០០
៣១ - អនុពាក្យ (សរសេរតាមសូត្រ) ២៥,០០
៣២ - អក្ខរានុក្រមខ្មែរ ៣០០,០០
៣៣ - វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ នឹង ខណ្ឌសញ្ញា ២៥,០០
៣៤ - ប្រស្នានព្វន្ត (សម្រាប់ថ្នាក់មធ្យមដ្ឋាន នឹង ឧត្តមដ្ឋាន) ៣០,០០
៣៥ - ផាយា - សង្ឃដីកា (បងក្រប) ៥,០០
៣៦ - ភាសិតសម្រាំងទី ៤ នឹងទី ៥ . . . . (កំពុងបោះពុម្ព) . .
៣៧ - បែបរៀនអង់គ្លេសឆាប់ . . . . (— ដ —) . .
៣៨ - ភាសាបដិវត្តន៍ (ខ្មែរ – បារាំង) . . . (— ដ —) . .
៣៩ - គោលសំខាន់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា (— ដ —) . .

* *
*

ប្រដាប់គ្រូបង្រៀន

១- អក្សរចល័តខ្មែរ (មានស្រៈ, ព្យញ្ជនៈ, គ្រាភ់, សម្ងាប់, ផ្ញើផ្ញើង, លេខ) ៣៥រ,០០

២- អក្សរចល័តបារាំង (Lettres Mobiles Français) ៣០,០០

៣- រូបសត្វស្រុក - សត្វព្រៃ - សត្វទឹក (មានច្រើនមុខ) ៤,០០

៤- ទេសភាពវត្ត ១០,០០

៥- ទេសភាពកំពង់ ១០,០០

៦- ជីវភាពនៅស្រុកស្រែ ១០,០០

៧- រូបភាពកសិកម្ម (ការភ្ជួររាស់) ផ្ទាំងធំ ៣០,០០

៨- សុភាសិតខ្មែរ (មានច្រើនមុខ) ៥,០០

៩- គំនូទេសភាពធំ ៗ សម្រាប់តាំងសាលារៀននឹងតាំងលំអគេហស្ថាន (មានច្រើនបែប) . . . .

១០- ការបាត់ថ្នាក់ (អក្សរៈខ្មែរ - បារាំង) រចនាជាអក្សរព័ណ៌ (មាន ១៣ មុខ) (Classement) ៦,០០

១១- រូបអសុភ (Squelette) ១០,០០

* *
*

ដំណឹងពិសេស

បណ្ណាគារខ្ញុំមានទទួលធ្វើអក្សរកាត់គ្រប់បែប (អក្សរខ្មែរ), បើអស់លោក-អ្នក ត្រូវការជាវយកទៅប្រើការក្នុងពិធីផ្សេងៗ, ដូចជា: បុណ្យព្រះសព, បោសព, កឋិន, ផ្កា, សីមា, យីកោដ្ឋ, ឆាមសាលារៀន ឬ បិទបដា ជាដើម នោះសូមអញ្ជើញទៅទាក់ទងនឹងបណ្ណាគារខ្ញុំចុះ បណ្ណាគារខ្ញុំនឹងទទួលធ្វើជូន ។

* *
*

កំពស់អក្សរដូចមានខាងក្រោមនេះ

អក្សរខម	កំពស់តួ ៣៥ សង់ទីម៉ែត្រ		(មិនគិតជើង - សក់)
—	—	២០ —	(— ដ —)
—	—	១០ —	(— ដ —)
អក្សរឈរ	—	១៥ —	(— ដ —)
—	—	១០ —	(— ដ —)

* *
*

ប្រដាប់គ្រូបង្រៀន

១ -	អក្សរចល័តខ្មែរ (មានស្រះ, ព្យញ្ជនៈ, គ្រាប់, សម្គាប់, ផ្ញើជើង, លេខ)	៣៥រ,០០
២ -	អក្សរចល័តបារាំង (Lettres Mobiles Français)	៣០,០០
៣ -	រូបសត្វស្រុក - សត្វព្រៃ - សត្វទឹក (មានច្រើនមុខ)	៤,០០
៤ -	ទេសភាពវត្ត	១០,០០
៥ -	ទេសភាពកំពង់	១០,០០
៦ -	ជីវភាពនៅស្រុកស្រែ	១០,០០
៧ -	រូបភាពកសិកម្ម (ការភ្ជួររាស់) ផ្ទាំងធំ	៣០,០០
៨ -	សុភាសិតខ្មែរ (មានច្រើនមុខ)	៥,០០
៩ -	គំនូរទេសភាពធំៗ សម្រាប់តាំងសាលារៀននឹងតាំងលំអគេហស្ថាន (មានច្រើនបែប)	
១០ -	ការបាត់ប្លាក់ (អក្សរខ្មែរ - បារាំង) រចនាជាអក្សរព័ណ៌ (មាន ១៣ មុខ) (Classement)	៦,០០
១១ -	រូបឆ្អឹង (Squelette)	១០,០០

* *
*

ថ្លៃ ២៥រ,០០ ភ្នំពេញ – រោងពុម្ពព្រះបរមរាជវាំង